

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Bölümü Anabilim Dalı

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bilim Dalı

ÖĞRETMENLERİN ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARINA YÖNELİK FARKINDALIK DÜZEYLERİ

Fadıl KARAKOÇ

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2017

ÖĞRETMENLERİN ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARINA YÖNELİK
FARKINDALIK DÜZEYLERİ

Fadıl KARAKOÇ

Danışman

Doç. Dr. Zihni MEREY

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Bölümü Anabilim Dalı

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2017

KABUL VE ONAY

Fadıl KARAKOÇ tarafından hazırlanan “Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarına Yönelik Farkındalık Düzeyleri” başlıklı bu çalışma, 14.12.2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Zihni MEREY (Danışman)

Yrd. Doç. Dr. Gaye Zeynep ÇENESİZ

Yrd. Doç. Dr. Kemal KAYA

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Fuat TANHAN

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Yüzüncü Yıl Üniversitesi yerleşkesinden erişime açılabilir.
- Tezimin Yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

20.12.2017

Fadıl KARAKOÇ

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca yanımda olan, tez sürecinde de büyük bir özveriyle benden desteğini ve hoşgörüsünü esirgemeyen tez danışmanım sayın Doç. Dr. Zihni MEREY'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Aydınlatıcı fikirlerinden her zaman istifade ettiğim değerli ders hocalarım sayın Doç. Dr. Fuat TANHAN ve Yrd. Doç. Dr. Murat BOYSAN'a teşekkür ediyorum.

Çalışmamın içerik ve biçimsel analizi sürecinde değerli bilgilerini benimle paylaşan ve yardımını esirgemeyen sayın Yrd. Doç. Dr. Gaye Zeynep ÇENESİZ hocama teşekkürlerimi sunuyorum.

Verilerin toplanmasında ve analizinde benden desteğini ve yardımını esirgemeyen değerli dostum Dr. Abdurrahim TÖRE'ye sevgilerimi sunuyorum.

Hayatın her aşamasında yanımda olan ve bugünlere gelmemi sağlayan sevgili annem, babam ve kardeşlerime saygı ve sevgilerimi sunuyorum.

Bu süreçte her anlamda yanımda olan ve desteğini esirgemeyen sevgili eşim Hicran KARAKOÇ'a en kalbi duygularıyla sevgilerimi sunuyorum.

ÖZET

KARAKOÇ, Fadıl. *Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarına Yönelik Farkındalık Düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Van, 2017.

Bu araştırma öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarına yönelik farkındalık düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma sürecinde genel tarama modelinden yararlanılmıştır. Bu çalışmada Van ili İpekyolu, Tuşba ve Edremit ilçelerinde görev yapmakta olan 168 sınıf, 64 matematik, 42 sosyal bilgiler, 59 Türkçe ve 69 rehber öğretmenlerden bir kesit alınarak bu öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri incelenmiştir. Veri toplama aracı olarak Sağır (2013) tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %84.8'i (n=342) çocuk ihmal ve istismarıyla ilgili olarak bir eğitim almadıklarını, %73.1'i (n=294) Çocuk Koruma Kanunu hakkında bilgilendirilmediklerini belirtmiştir. Buradan hareketle öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusunda lisans döneminde ve sonrasında kapsamlı ve programlı bir eğitime tabi tutulmadıkları aynı zamanda çocuk koruma kanunu hakkında bilgilendirilmedikleri ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri ile kıdemleri incelendiğinde; on yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeylerinin diğerlerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarını bildirme konusunda hem hukuken hem vicdanen kendilerini yükümlü gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Fakat vicdanen çocuk ihmal ve istismarını bildirme konusunda kendini yükümlü görenlerin oranı yasal olarak bildirme yükümlülüğüne sahip olanların oranından daha yüksek bulunmuştur. Öğretmenlerin fiziksel ve ekonomik istismar ile fiziksel ihmal ve eğitimsel ihmal belirtileri konusunda kendilerini yeterli gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenler cinsel istismar, duygusal ihmal ve istismar konusunda kendilerini yeterli görüp görmedikleri konusunda ise kararsız kalmışlardır.

Anahtar Sözcükler

İhmal, istismar, çocuk, öğretmen, farkındalık.

ABSTRACT

KARAKOÇ, Fadıl. *Child Neglect and Abuse Oriented Views of the Instructor and Awareness Level*. Master's Thesis, Van, 2017.

This research was conducted to determine the level of awareness of teachers about child neglect and abuse. The general descriptive survey model was utilized in the research process. In this research, by using stratified sampling model 168 class teachers, 64 mathematics teachers, 42 social studies teachers, 59 Turkish teachers and 69 guidance teachers working in İpek Yolu, Tuşba and Edremit districts of Van were selected and the awareness level of these teachers on child neglect and abuse. Were examined as a data collection tool, the questionnaire was used developed by Sağır (2013). It was stated that 84.8% (n = 342) of the teachers who participated in the survey were not educated about child neglect and abuse and 73.1% (n = 294) were not informed about the Child Protection Law. From this, it emerges that teachers have not taken to comprehensive and programmed training about child neglect and abuse during and after the undergraduate period and they are not informed about the child protection law at the same time. When the relation between the level of awareness about child abuse and neglect and teachers experience is examined, it is seen that the awareness level of the teachers, who have ten years and abuse experience are higher than others. It was that the teachers feel themselves obliged both legally and conscientiously about reporting child neglect and abuse. But the rate of those who have conscience in reporting child neglect and abuse are higher than those who have the obligation to report legally. But rate of those who are obliged to report child neglect and abuse consciously were found to be higher than those who had the obligation to report.

Key Words

Neglect, abuse, child, teacher, awareness.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET.....	iv
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar DİZİNİ	ix
1. BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	4
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Alt Amaçlar	4
1.4. Araştırmanın Önemi.....	5
1.5. Sayıtlar	6
1.6. Sınırlılıklar.....	6
2. BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. Çocuk Kavramı.....	7
2.2. Çocuk İstismarı ve İhmalinin Tarihsel Gelişimi	8
2.3. Çocuk İhmali ve İstismarının Tanımı Ve Kapsamı	8
2.3.1. Fiziksel İstismar ve İhmal	9
2.3.2. Duygusal istismar ve ihmal	12
2.3.3. Cinsel istismar	13
2.3.4. Ekonomik İhmal ve İstismar	15
2.4. Çocuk İhmali ve İstismarında Rol Oynayan Faktörler	16
2.5. Çocuk İhmalinin ve İstismarının Yol Açtığı Sorunlar.....	18
2.6. Çocuk İhmali ve İstismarının Belirlenmesinde ve Önlenmesinde Öğretmenlerin Rolü	21
2.7. Çocuk İhmali ve İstismarında Bildirim	23
2.7.1. Kamu Görevlisinin Meydana Gelen Suçu Bildirmemesi	24
2.8. Türk Hukuk Sisteminde Çocuk İhmali ve İstismarı.....	25
2.8.1. Vücut Dokunulmazlığının Korunması	26
2.8.2. Çocuğun Cinsel Dokunulmazlığının Korunması	277

2.8.3. Çocuklara Yönelik Cinsel İstismar Suçu	27
2.8.4. Reşit Olmayanla Cinsel İlişki Suçu.....	28
2.8.5. Çocuğun Kötü Muamele Suçuna Karşı Korunması	28
2.8.6. Çocuğun Disiplin Yetkisinin Kötüye Kullanılması Suçuna Karşı Korunması	29
2.8.7. Çocuğun Kaçırılma ve Alıkonulma Suçuna Karşı Korunması	29
2.8.8. Çocuğun Aile Hukukundan Kaynaklanan Yükümlülüğün İhlali Suçuna Karşı Korunması.....	30
2.8.9. Çocuğun Cinsel Sömürü Suçlarına Karşı Korunması	30
2.8.10. Çocuk Fuhuşu.....	31
2.8.11. Çocuk Pornografisi.....	31
3. BÖLÜM: YÖNTEM	33
3.1. Araştırmanın Modeli.....	33
3.2. Evren ve Örneklem	33
3.3. Öğretmenlerin Sosyo-Demografik Özellikleri	34
3.4. Veri Toplama Araçları.....	35
3.5. Verilerin Toplanması ve Analizi	35
4. BÖLÜM: BULGULAR.....	37
4.1. Öğretmenlerin Kişisel Geçmişlerine Ait Özellikler.....	37
4.2. Öğretmenlerin Çocuk İstismarı ve İhmali İle İlgili Eğitim Alma Durumu	38
4.3. Okullarda Çocuk İhmali ve İstismarının Tartışılması	39
4.4. Öğretmenlerin Çocuk Koruma Kanunu Hakkında Bilgilendirilme Durumları	39
4.5. Çocuk İhmal ve İstismarı Şüphesinin Bildirilmesi.....	40
4.6. Kanunlara Göre Çocuk İhmal ve İstismarı Şüphesini Bildirmek Zorunda mısınız? Cevabınız Hayır İse Neden Bildirim Yapmazsınız?	40
4.7. Vicdani Anlamda Çocuk İhmal ve İstismarı Şüphesini Bildirmekten Sorumlu Olduğunuzu Düşünüyor musunuz?	41
4.8. Çocuk İhmal ve İstismarı Durumunu Tespit Ettiğinizde Öncelikle Kime Bildirirsiniz?	42
4.9. Aşağıdaki İhmal veya İstismar Çeşitlerinden Herhangi Birine Müdahale Durumunuz Nedir?	43
4.10.Çocuk İhmal ve İstismarı İle İlgili Bildirimde Bulduğunuz Yöneticiniz Sizi Destekler mi?	44

4.11.Öğretmenlerin İhmal ve İstismar Konusundaki Yeterlilikleri	45
4.12. İhmal ve İstismar Tanım ve Belirtileri	46
4.13. Bilgi Düzeyi Normallik Dağılımı	48
5. BÖLÜM: TARTIŞMA.....	55
6. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER	64
6.1. Sonuç.....	64
6.2. Öneriler	65
KAYNAKÇA	67
EKLER.....	76
Ek-1 Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarına Yönelik Farkındalık Düzeylerini Değerlendirme Anketi.....	76
Öz Geçmiş	81

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1.	Çocuk İstismarına Neden Olan Etkenler (Yüksel, 2013).	18
Tablo 2.	Meslek Gruplarına Göre Çocuk İhmal ve İstismarını Bildirim (Yüksel, 2013). ...	23
Tablo 3.	Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sosyo-Demografik Özellikleri	34
Tablo 4.	Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Kişisel Geçmişlerine Ait Özellikleri.....	37
Tablo 5.	Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı İle İlgili Eğitim Alma Durumlarına İlişkin Sonuçlar.....	38
Tablo 6.	Öğretmenlerin Buldukları Okulda Çocuk İhmal ve İstismarı İle İlgili Tartışma Yapma Durumlarına İlişkin Sonuçlar.....	39
Tablo 7.	Öğretmenlerin Çocuk Koruma Kanunu Hakkında Bilgilendirilme Durumlarına İlişkin Sonuçlar.....	39
Tablo 8.	Öğretmenlerin Kanunlara Göre Çocuk İhmal ve İstismarı Şüphesini Bilgilendirmek Zorunda Olup Olmadığı İlişkin Sonuçlar.....	40
Tablo 9.	Öğretmenlerin Kanunlara Göre Çocuk İhmal ve İstismarını Bilgilendirmek Zorunda Olmadığını Belirten Öğretmenlerin Neden Bildirim Yapmadıkları Sorusuna İlişkin Sonuçlar.....	41
Tablo 10.	Öğretmenlerin Vicdani Anlamda Çocuk İhmal ve İstismarı Şüphesini Bilgilendirmekten Sorumlu Olduğunu Düşünüp Düşünmediğine İlişkin Sonuçlar.....	41
Tablo 11.	Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Durumunu Tespit Ettiğinizde Öncelikle Kime Bildirirsiniz Sorusuna Verdikleri Yanıtlara İlişkin Sonuçlar	42
Tablo 12.	Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Durumunu Tespit Ettiğinizde Öncelikle Kime Bildirirsiniz Sorusuna Verdikleri Yanıtların Önem Sırasına İlişkin Sonuçlar.....	43
Tablo 13.	Öğretmenlerin Fiziksel, Duygusal ve Eğitimsel İhmal Durumuna Müdahale Durumlarının Ne Olduğu Sorusuna Verdikleri Yanıtların Önem Sırasına İlişkin Sonuçları	43
Tablo 14.	Öğretmenlerin Fiziksel, Duygusal, Eğitimsel ve Ekonomik İstismar Durumuna Müdahale Durumlarının Ne Olduğu Sorusuna Verdikleri Yanıtların Önem Sırasına İlişkin Sonuçları.....	44
Tablo 15.	Öğretmenlerin Çocuk İhmal veya İstismarını Bildirmesi Durumunda Yöneticisi Tarafından Desteklenmesi Durumlarına İlişkin Sonuçlar.....	44
Tablo 16.	Öğretmenlerin İhmal ve İstismar Konusundaki Yeterlilik Sonuçları	45

Tablo 17.	Öğretmenlerin Çocuk Koruma Kanunu Hakkında Bilgilendirilme Durumlarına İlişkin Sonuçlar.....	47
Tablo 18.	Normallik Dağılımı	48
Tablo 19.	Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Konusundaki Farkındalık Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacı İle Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları	49
Tablo 20.	Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Konusundaki Farkındalık Düzeylerinin Branşlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	49
Tablo 21.	Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Konusundaki Farkındalık Düzeylerinin Branşlarına Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	50
Tablo 22.	Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Konusundaki Farkındalık Düzeylerinin Medeni Durumlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	50
Tablo 23.	Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Konusundaki Farkındalık Düzeylerinin Anne Baba Olma Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacı İle Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	51
Tablo 24.	Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Konusundaki Farkındalık Düzeylerinin Resmi Eğitim Alma Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacı İle Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	51
Tablo 25.	Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Konusundaki Farkındalık Düzeylerinin Çocuk Koruma Kanunu Hakkında Bilgi Sahibi Olma Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacı İle Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	52
Tablo 26.	Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Konusundaki Farkındalık Düzeylerinin Kıdemlerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	53
Tablo 27.	Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Konusundaki Farkındalık Düzeylerinin Kıdemlerine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	53

Tablo 28. Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Konusundaki Farkındalık Düzeylerinin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Farklılaşp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları... 54

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Toplumlar için geleceğin inşasında temel bir role sahip olan çocukların maddi ve manevi yönleriyle iyi şartlar altında yetiştirilmeleri, sahip oldukları haklar ekseninde yaşamlarını sürdürmeleri, öncelikli olarak kendileri ve içinde yaşadıkları toplumun geleceği için son derece önem arz etmektedir. Gelişen ve değişen sosyal hayatın karmaşasında nesillerimizin devamı olan çocuklara yeterli ilgiyi göstermemenin olumsuz sonuçlarına şahit olunmaktadır. İlgi gösterilmeyen çocukların diğer çocuklara göre sosyal, bilişsel, fiziksel ve ruhsal anlamda geride olduğu yapılan araştırmalarla da ortaya konmuştur (Gander ve Gardiner, 1998).

Bugünün dünyasında yeryüzündeki devletlerin kendi temellerini sağlam bir düzleme inşa etme adına, toplumun temel dinamiğini oluşturan çocukları her açıdan koruyup, sağlıklı bir şekilde yetiştirmeleri kabul gören bir gerçektir. Çocuğun fiziksel ve ruhsal yönden sağlıklı yetişmesi, kendi değer yargılarının farkında olması ve aynı zamanda bu değer yargılarını tüm insanlık adına kullanacak bir zihniyetle yetişmesi, çocuklara sağlanacak imkanlarla yakından ilgilidir. Çocuğu en başta bir birey olarak kabul eden ve onun çıkarını toplumsal çıkarla eşdeğer gören bu yaklaşım gelecek olan toplumun bugünün çocuklarıyla şekilleneceği yaklaşımına anlamlı bir içerik kazandıracaktır. Çocukların bilinçli, nitelikli ve sorumluluk sahibi bireyler olarak yetiştirilmeleri bugünün ve geleceğin toplumu adına oldukça önem arz etmektedir. Çocuklar için geliştirilecek olan politikaların ve uygulamaların temel çekirdeğinin oluşturulması noktasında her çocuğun bir birey olarak kabul edilmesi, ekonomik ve sosyal haklardan yararlanması ve en önemlisi çocukların temel hak ve hürriyetlerden yoksun bırakılmaması gerekmektedir (Aral ve Gürsoy, 2001; Kocaer, 2006).

Çocuğun bazı temel haklara sahip olduğunun bilinmesi ve bunun toplumsal bilince sirayet etmesi, bu hakların hayata geçirilip uygulanmasında büyük önem taşımaktadır. Sahip olunan haklar bağlamında çocuğun gelişimini bedensel ve ruhsal olarak sağlıklı bir zeminde sürdürebilmesi için çevresel desteğin ve koşulların müsait

olması gerekir. Turanlı (2004) çocuğun gelişimini sağlıklı bir şekilde sürdürmesinin; asgari düzeyde yaşam standartlarına sahip olmasının yanında, tıbbi hizmetler, beslenme, barınma gibi haklardan yararlanmasına bağlı olduğunu ifade eder. Akar (2013)'da her birey gibi çocuğun da zihnen ve bedenen normal ve sağlıklı şartlar altında yaşama hakkına sahip olduğunu aynı zamanda sosyal, duygusal ve ahlaki açılarından da gerekli özgürlük ve saygınlık alanlarına sahip olduğunu ifade etmektedir. Kaya (2011) da yukarıdaki ifadelere paralel olarak çocuğun insani boyutunu ön plana çıkarmış ve çocuğun doğuştan gelen temel çekirdek haklarının insan haklarının somut içeriğini oluşturduğunu beyan etmiştir.

Maalesef bugün gelinen noktada çocuklar toplumun eşit bir bileşeni olamamakta bunun yanında istismar ve ihmale maruz kalmaktadırlar. Yalçın'a (2011) göre çocuk istismarı; çocuğun akranları, yetişkinler, toplum ve devlet tarafından çocuğa uygulanan ve çocuğun zihinsel, bedensel, duygusal ve sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen davranış örüntüleridir. Bu eylemlerin sebep olduğu ve çocuk istismarı olarak tanımlanan davranışlar çocukların hastalanmasına hatta çocukların yaşamını yitirmesine bile neden olmaktadır.

Tugay'a (2008) göre dünya üzerinde yer alan birçok toplumda ve kültürde çocuk ihmal ve istismarı farklı şekillerde tanımlanmakta ve algılanmaktadır. Bu nedenle çocuk istismarının ve ihmalinin toplumlar nezdinde bir sorun olarak algılanması veya tanımlanması farklılık göstermektedir. Bu durum aynı zamanda çocuk istismarının ve ihmalinin tanımlanması noktasında da farklı tanımların gelişmesine zemin hazırlamıştır. Çocuk istismarı ve ihmali Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından; bir yetişkinin çocuğun ruhsal, bedensel ve zihinsel gelişimini olumsuz yönde etkileyen davranış kalıplarının tümü olarak tanımlanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün dikkat çektiği bir diğer nokta ise çocuğa uygulanan davranışın sonuçlarıdır. Burada niyet önemli değildir, davranışın bilerek veya bilmeyerek yapılmasından ziyade davranışın çocuk üzerindeki olumsuz etkileri üzerinde durulur (Turhan, 2006: akt: Bahar, Savaş ve Bahar, 2009). Bir başka tanımda ise çocuğun bakımını üstlenen anne, baba veya bakıcı gibi yetişkinlerin profesyonel kişiler ve toplum tarafından da kabul edilen ve çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkileyerek hasar verici olarak nitelendirilen davranışlarda bulunmaları ve bu

davranışları çocuğa yönelmeleri çocuk ihmal ve istismarı olarak tanımlanmaktadır (Tıraşçı ve Gören, 2007).

Her yıl dünya genelinde milyonlarca çocuk ihmale ve istismara uğramaktadır. Bunu destekler mahiyette, insanların %25'inin yaşamlarının çocukluk döneminde sözlü taciz, duygusal istismar ve fiziksel istismara maruz kaldığı belirtilmektedir (Morgan, 2012). Ülkemizde de farklı boyutlarda görülen çocuk ihmal ve istismarı; 1990'lı yıllardan başlayarak ekonomik ve sosyal alanda görülen hızlı değişimlerle beraber toplumun ahlaki ve sosyal alanlarında bazı değişimleri beraberinde getirmiştir. Bu değişimler ışığında çocuğun toplum içindeki yeri, değeri, güvenliği ve hakları gibi konular toplum nezdinde kendine daha fazla yer bulmaya başlamıştır (Ahioğlu, 2004).

Çocuk ihmal ve istismarı, hayatları boyunca çocukları, ailelerini ve yakın çevrelerini etkilemektedir. İstismar ve ihmale uğramış çocuk bedensel ve ruhsal açıdan büyük bir çöküntü yaşar ve bu durum onların yaşamını bütün yönleriyle etkilemektedir. Sosyal ilişkilerinde, akademik becerilerinde, fiziksel gelişimlerinde ciddi aksaklıklar ortaya çıkarabilmektedir. Aynı zamanda kalıcı anksiyete bozuklukları bireye eşlik edecektir (Miller, 2002; Mennin ve ark., 2007). Bunun yanında bu bireyler sonraki yaşantılarında öfkeli ve şiddete eğilimli kişilikler geliştirirler. Bunun temel nedeni ise aile yapılarında ve aile dışında meydana gelmiş ihmal ve istismar olaylarıdır (Zlontick ve ark., 1996). Bireyi ruhsal yönden oldukça örseleyen bu etkilerin ortaya çıkmaması için özellikle koruyucu önlemlerin alınması son derece önemlidir. İstismara uğrayan bireyin tespitinin yapılması, erken müdahale, kriz durumuyla başa çıkma, aile araştırmaları ve eğitimleri gibi konularda kurumlar arası konsültasyonun yapılması hayat kurtarıcı olacaktır.

Bu çerçevede çocuklarla yakın iletişim halinde olan öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarına yönelik farkındalıklarının artırılması; ihmal ve istismarın tespiti ve önlenmesi noktasında son derece önem arz etmektedir. Bu araştırmada Van ili merkez İpekyolu, Edremit ve Tuşba ilçelerinde görev yapan öğretmenlerin çocuk ihmali ve istismarına yönelik farkındalık düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

1.1. Problem Durumu

Literatürden de anlaşılacağı üzere çocuk ihmal ve istismarı bireyin bedensel, zihinsel ve duygusal açıdan örselenmesine neden olmaktadır. Aynı zamanda bu yıkıcı faktörler bireyin ruhsal ve bedensel bütünlüğünü bozarak birey üzerinde yaşam boyunca etkilerini hissettirmektedir. Bireyin yaşamını derinden etkileyen ihmal ve istismar durumlarının önlenmesi noktasında bazı toplumsal dinamiklerin harekete geçip önlemler alması hayati önem taşımaktadır. Bu temel dinamiklerden biri de çocukların çok yakınında olan ve günün büyük bir bölümünü onlarla geçiren öğretmenlerdir. Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusunda yeterli düzeyde bilgiye ve farkındalığa sahip olması ihmal ve istismar durumlarının önüne geçilmesi konusunda oldukça önem arz etmektedir. Bu durumdan yola çıkarak bu çalışmada öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarına yönelik farkındalık düzeylerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarına yönelik farkındalık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu çerçevede alt problem durumlarına cevap aranmıştır.

1.3. Alt Amaçlar

- Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri anne-baba olma durumlarına göre değişmekte midir?
- Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri içinde buldukları yaş durumlarına göre değişmekte midir?
- Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri ebeveynlerinin almış oldukları eğitim durumlarına göre değişmekte midir?

- Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri medeni durumlarına göre değişmekte midir?
- Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri cinsiyetlerine göre değişmekte midir?
- Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri branşlarına göre değişmekte midir?
- Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri sahip oldukları çocuk sayısına göre değişmekte midir?
- Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri kıdemlerine göre değişmekte midir?
- Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri bu konuda daha önce bir eğitim alma durumlarına göre değişmekte midir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Dünya üzerinde çocuğa yönelik olarak sergilenen şiddet, uluslararası alanda ve ulusal alanda toplumların her tabakasında yoğun olarak yaşanmaya devam etmektedir. Bu olumsuz tablo çocukların bedensel, ruhsal ve sosyal gelişimleri başta olmak üzere birçok gelişim alanını olumsuz etkilemekle kalmayıp çocuk üzerinde onarılması çok zor kalıcı etkilerin oluşmasına kapı aralamaktadır (Genç Hayat Vakfı, 2012). Çocukluk yıllarında yaşanan istismar, ihmal ve şiddet çocuğun ruh sağlığını ve akıl sağlığını olumsuz etkilemekle kalmaz aynı zamanda bu olumsuz etkiler bireyin yaşamı boyunca bireye eşlik eder. Yapılan araştırmalar ışığında şiddetin erken yaşlarda öğrenildiğini ve şiddet eksenli bir yaşantının da şiddet doğurduğunu göstermektedir. Şiddetin toplumsal bir saygı, statü ve sorun çözme aracı olarak kullanıldığı bir ortamda büyüyen çocukların, yetişkin olduklarında aynı şiddet içerikli davranışları kendi çocuklarına ve eşlerine uygulama olasılıklarının yüksek olduğunu göstermektedir (Korkmazlar, Engin ve Büyükyazıcı, 2010).

Çocuk istismarının önlenmesinin önündeki en büyük engellerden biri; bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesidir. Aynı zamanda istismarın tespiti ve tanısı konusundaki zorluklar ile istismarın manipüle edilmesi gibi faktörler de bu engeller arasında gösterilebilir. Bu tür istenmeyen durumların önüne geçilmesi adına çocuklarla yakın etkileşim halinde olan öğretmenlerin çocuk ihmali ve istismarı konusundaki farkındalık düzeylerinin artırılması ve bu konuda bilgilendirilmeleri önem arz etmektedir.

1.5. Sayıtlar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin soruları içtenlikle ve önemseyerek cevapladıkları varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Araştırmada bazı sınırlılıklar mevcut mevcuttur. Bu sınırlılıklardan birincisi araştırmaya katılan öğretmenlerin 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Van İli merkez İpekyolu, Tuşba ve Edremit ilçelerinde görev yapmakta olan sınıf, matematik, sosyal bilgiler ve rehber öğretmenlerinden oluşmasıdır. Diğer bir durum ise araştırmanın tek bir zaman diliminde yapılmış olmasıyla sınırlılık göstermesidir.

2. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Çocuk Kavramı

Çocuk kavramı toplumların içinde buldukları kültür, inanç, ekonomi gibi özelliklere göre tanımı şekillenen bir kavram niteliğindedir. Fakat Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne (ÇHS) göre on sekiz yaşın altındaki herkes çocuk olarak kabul edilir (Akçay, 2008; Sağır, 2013). Sullivan'a (2002) göre ise çocuk; değişim ve öğrenmeye açık, dünyada kendine bir yer edinme gayreti içinde olan aynı zamanda akran baskısıyla mücadele eden, ahlaki değerler oluşturup değişen bedene de uyum sağlamaya çalışan bireydir.

Zihinsel ve bedensel gelişimin oldukça hızlı ve önemli olduğu çocukluk döneminde birey her türlü ayrımcılıktan ve şiddetten uzak bir atmosferde çocukluğun doğasına uygun bir şekilde yaşamını sürdürebilmelidir. Bugünün dünyasında çocuklar maalesef hak etmedikleri muamelelere maruz kalmakta, gelişimlerini sağlıklı bir şekilde sürdürememekte hatta yaşamlarını bile kaybedebilmektedirler. Yıkıcı etkilerin ve örseleyici yaşantıların çocuklar üzerindeki etkilerinin oldukça fazla olduğu zaman dilimleri olarak; yirminci ve yirmi birinci yüzyıl tarih sayfasında kendine yer bulmuştur. Bilim dünyasına da çocuklar üzerindeki bu fiziksel örselenmelerin ve ruhsal travmaların olumsuz ve trajik sonuçlarını gözlemleyebilme olanağını sunulmuştur. Bu minvalde, yakın geçmişten başlayarak son yıllarda ülkemizde çocuk istismarı konusu toplum nezdinde önem kazanmaya başlamıştır. Ancak devam eden istismar vakalarındaki artış düşünüldüğünde bu önem seviyesinin yeterli düzeyde olmadığı söylenebilir. Sadece önemsemenin sorunları çözmede yeterli olmadığı, önleyici ve psiko-sosyal çalışmaların yanında hukuksal düzenlemelerin de yapılması gerektiği anlaşılmaktadır (Zoroğlu, Tüzün, Şar, Öztürk, Kora ve Alkaynak, 2001).

2.2. Çocuk İstismarı ve İhmalinin Tarihsel Gelişimi

Çocuk istismarının tarihi çok eski zamanlara dayanmaktadır. Çocuklar hem fiziksel hem de ruhsal olarak geçmişten bugüne ihmale ve istismara uğramışlardır. Bugün en güçlü hukuksal sistemlere sahip dünya ülkelerinin bu konudaki geçmişi oldukça tartışmalıdır. Batı merkezli dünya düzeninin tarihsel gerçekliğine bakıldığında çocuğun bir sömürü aracı olarak kullanıldığı görülmektedir. On altıncı yüzyılda Amerika'da baş gösteren köle ticareti ve 18-19.yy'da İngiltere'de Sanayi Devrimi ile çocuklar ihmal ve istismardan daha fazla etkilenmeye başlamışlardır (Avşar ve Ögütoğulları, 2012). Sanayi Devrimi ve sonrasında, çalışma yaşamındaki rekabet nedeniyle çocuklar uzun saatler boyunca çalıştırılmaktaydılar ve kötü koşullarda muamele görmekteydiler (Akıncı, 2013).

Çok eski yıllardan beri var olan çocukların örselenmesi olayına; “çocuk istismarı” isminin verilmesi yakın zaman dilimi içinde olmuştur. 1966 yılında Colorado Üniversitesi, Tıp Fakültesi'nden Kempe ve arkadaşları fiziksel istismarın çocuğun yaşamını tehlikeye atan çok yaygın bir olgu olduğunu ortaya koymuşlardır. Günümüzde ise dünya nüfusunun büyük bir bölümünü barındıran Asya coğrafyasında, bugün dünyanın en büyük çocuk işçi topluluğu bulunmaktadır. 21. yüzyıl Ortadoğu coğrafyasına baktığımızda ise savaşlardan dolayı milyonlarca çocuk mülteci konumuna düşmüş ve bu milyonlarca masum çocuğun yaşamı istismara açık bir hale gelmiştir. Bugün dünyanın ekonomik ve kültürel açıdan birbirinden farklılık gösteren bütün kıtalarında çocuklar ihmal ve istismar sorunu ile karşı karşıya bırakılmışlardır (Robin, 1991, akt: Kepenekçi, Nayır, 2012).

2.3. Çocuk İhmali ve İstismarının Tanımı ve Kapsamı

Çocuk ihmali ve istismarı sosyal, hukuksal, psikolojik, tıbbi ve ahlaki yanları bulunan dünya ölçeğinde bir sorundur. Çocuğa bakmakla yükümlü olan anne, baba veya bakıcıların sergilediği eylem, eylemsizlik ve tutumlar neticesinde çocuğun ruhsal, bedensel ve sosyal açıdan örselenip olumsuz etkilenmesi çocuk ihmali ve istismarı olarak tanımlanmaktadır. Genel tanımı itibariyle çocuk istismarı ve ihmali çocuğun bakımını üstlenmekle görevli kişilerin çocuğun ihtiyacı olan duygusal, tıbbi, eğitim,

okul, giyinme ve barınma gibi ihtiyaçlarını karşılamaması olarak tanımlanır (Önal, Celbis, Özdemir ve Yöndem, 2013). İhmal ekonomik bir boyut olmanın ötesinde bireyin ruh dünyasını da etkileyen temel bir sorun olarak tanımlanırken; istismar ise yine çocuğa bakmakla yükümlü kişilerin veya başka bireylerin çocuğa kötü muamelelerde bulunarak çocuğun fiziksel olarak zarar görmesine, taciz edilmesine ve ölümüne neden olan eylemlerini kapsamaktadır. İhmal pasif bir olgu olarak gerçekleşirken istismar fiili olarak gerçekleşir (Yüksel ve Yüksel, 2013).

Garbarino ve Gillian (1980) da çocuk ihmal ve istismarını ebeveynlerin veya çocuğun bakımından, eğitiminden, sorumlu olanların yaptıkları ya da yapmadıkları, çocuğun gelişimi için zararlı davranışlar bütünü olarak tanımlamaktadır. Çocuğun fiziksel olarak düşük bir profilde olması ve çocuğun erken doğumla dünyaya gelmesi gibi nedenler istismarı ve istismarın boyutunu etkileyebilmektedir. Çocukların istismar edildiği aile biçimlerinde eşler arasında evlilik problemleri gözlenmektedir. Eşlerin birbirleriyle olan uyumları, farklılıklar konusunda birbirlerine olan tahammül düzeyleri ve anne-baba olma rollerine sağlıklı geçiş yapma gibi becerileri ailede çocuk ihmal ve istismarının görülüp görülmeyeceğine etki etmektedir (Belsky, 1980; Cicchetti ve Lynch 1993).

Bireyde bıraktığı kalıcı izler ve sorunlar çocuk ihmal ve istismarının önemli bir sağlık, sosyal ve psikolojik sorun olduğunu bize göstermektedir. Çocuk ihmal ve istismarını dört ana grupta yani; fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik istismar ve ihmal olarak gruplandırabiliriz.

2.3.1. Fiziksel İstismar ve İhmal

İstismar türleri içerisinde en çok rastlanan ve tespit edilmesi en kolay olan istismar türüdür (Kara, Biçer ve Gökalp, 2004). Fiziksel istismar çocuğa yöneltilen ve çocuğun sağlığını bozucu mahiyette olan aynı zamanda çocuğun gelişimini de olumsuz etkileyen her türden fiziksel müdahaleyi içermektedir (Bernard Van Leer Vakfı, 2014). Çocuğa bakmakla yükümlü kişilerin bedensel cezalara yönelmeleri; fiziksel istismarın meydana gelmesi için önemli bir risk faktörüdür ve fiziksel zararları sonuçlandığı

noktada ise fiziksel istismar olarak tanımlanmaktadır (Giardiano, Christian ve Giardiano, 1997).

Türkiye toplumunda yaygın olarak görülen ve aynı zamanda bir terbiye ve disiplin yöntemi olarak da benimsenen fiziksel ceza; aile içerisinde meydana gelen fiziksel istismar ve şiddetin önemli bir ayağını oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra aile içerisinde meydana gelen şiddet içerikli davranışlara paralel olarak çocuk da sosyal öğrenme kuramına uygun olarak bu davranışları gözlemleyecek ve şiddet kullanmayı öğrenecektir. Böylelikle ebeveynlerinin davranışlarını gözlemleyen çocuk fiziksel şiddetin gelecek kuşaklara aktarılmasında aracılık edecektir (Pavilainen ve Tarkka, 2003, akt: Güner ve Şahan, 2010). Ateah ve Durrant (2005) tarafından yapılan bir çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Anne babaların çocuklarına fiziksel ceza vermeyi normal bir durum gibi görmeleri, fiziksel istismarın toplum içinde normal şekilde karşılanıp uygulanmasına kapı araladığını belirtmişlerdir.

Ülkemizde çocukların fiziksel şiddete ve istismara maruz kalmasına yönelik olarak yapılan ve aynı zamanda yürütülen çalışmalar sınırlıdır. Aslında bu durum bile bu sorunun halledilmesine yönelik atılan adımların ve mevcut sorunun büyüklüğü konusunda bizlere önemli bir fikir vermektedir. Türkiye İstatistik Kurumu ve Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü tarafından 2006 yılında 27.647 yetişkin bireyle gerçekleştirilen “Aile Yapısı Araştırması” sonuçlarına göre annelerin çocuklarını cezalandırma yöntemleri incelendiğinde; “azarlamak” eyleminin %81, “dövmek” eyleminin %36, odaya kapatmak eyleminin ise %10 oranında gerçekleştirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Üniversite öğrenciler arasında Şahan (2010) tarafından yapılan bir çalışmada ise 988 öğrencinin %53’nün (%64 erkek, %41 kadın) çocukluk döneminde aile içerisinde fiziksel şiddet içeren; tekmeleme, yumruklanma, yakma ve kemik kırılması gibi olaylara maruz kaldığını belirtmiştir (Genç Hayat Vakfı, 2012). Smith (2005) tarafında yapılan bir çalışmada ise fiziksel istismara uğrayan çocukların %47’sinin 12-17 yaş aralığında olduğu tespit edilmiş ve bu yaş aralığındaki çocukların altı yaşın altındaki çocuklara göre daha büyük zarar riski altında olduğu vurgulanmıştır.

2008 yılında UNICEF ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından ortaklaşa gerçekleştirilen bir araştırma ise yedi ile on sekiz yaş aralığındaki

bireylerin %45'inin fiziksel şiddet ve istismara maruz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır (Genç Hayat Vakfı, 2012). Çocuğun yeterince beslenmemesi, temizlik, barınma, güvenlik, eğitim ve sağlık gibi en temel ihtiyaçlarının karşılanmaması fiziksel ihmal kategorisinde değerlendirilmektedir (Unicef, 2003, akt: Yaşar, Akduman, 2007; Steir, 1993). Mian (2004) şiddet için tanımlanmış risk faktörleri için belirleyici etmenlerin yaş ve cinsiyet olduğunu belirterek yaşı küçük olan çocukların fiziksel istismara, kız çocuklarının da genel itibarıyla cinsel istismara maruz kaldığını ifade etmektedir. Giardiano ve arkadaşları (1997) tarafında gerçekleştirilen çalışmada dünya üzerindeki çocuk nüfusun %1-2'sinin ihmal edildiği ve istismar çeşitlerinin %48-63'nün ihmal ile birlikte gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır (İnsan Hakları Derneği, 2008).

Çocuğun fiziksel şiddete maruz kalması ve ihmal edilmesi uluslararası ölçekte yoğun olarak yaşanan ve toplumların farklı tabakalarında farklı şekillerde kendini gösteren bir durumdur. Garland ve arkadaşları (2006) tarafından ırklara bağlı çocuk ihmal ve istismarına yönelik olarak ABD' de yapılan bir çalışmada siyah ırktaki ebeveynlerin beyaz ırktaki ebeveynlere göre çocuklarına daha fazla fiziksel ceza uyguladıklarını belirtmiştir. Ülkemizde ise fiziksel şiddetin ve cezanın bir disiplin yöntemi olarak benimsenmesi aynı zamanda bu durumun toplum nazarında meşru görülmesi, fiziksel şiddetin ve istismarın yaşanmasına kapı aralamakla beraber bu olumsuz tablonun saklı kalmasını da beraberinde getirmektedir. Bu çerçevede meydana gelen fiziksel istismar, genel olarak basit yaralanmalarla kendini gösterir, sonraki süreçlerde ciddi fiziksel deformasyonlar, işlev bozuklukları, organ kayıpları ve hatta ölümlere kadar gidebilmektedir (Güvenir, 2010).

Fiziksel istismarın genellikle kaza yoluyla meydana geldiği düşünülerek gözden kaçabileceği öne sürülmektedir. Fakat Jessee (1995) fiziksel istismar vakalarının yüzde ellisinin baş ve boyun bölgelerini içerdiği için gözden kaçamayacağını ifade eder. Bunun yanında fiziksel şiddete bağlı olarak gerçekleşen istismar çeşidinde cinsiyetler arasında ciddi bir farklılık görülmektedir. Kız çocukları erkeklere oranla daha fazla istismara maruz kalmaktadır. Bireyin içinde bulunduğu yaş dönemi istismarın oranını etkilemektedir. Örneğin kız çocukları ergenlik döneminde istismara erkeklere oranla daha fazla maruz kalmaktadırlar (Power ve ark., 1990).

Fiziksel istismara uğramış çocuklarda asosyal davranışlar, iletişim sorunları, güvensizlik, duygusal donukluk, öfke nöbetleri gibi davranışlar görülebilmektedir. Bunların yanı sıra şiddet uygulamayı sorunları çözmek için bir yol olarak görebilmektedirler. Fiziksel istismar ve ihmale uğramış çocuklarda gelişimsel sorunlara, öğrenme güçlüklerine ve akademik başarısızlığa da sıkça rastlanılmaktadır. Ayrıca; aile öykülerinde şiddet ve istismar olan bireylerin gelecek yaşamlarında şiddet uygulayan anne ve babalara dönüşme olasılıkları yüksektir (Taner ve Gökler, 2004; McCrae ve ark.,1991). Nesillerin devamıyla kendisi de var olmaya devam eden şiddet sadece görünür yüzüyle ele alınmamalıdır. Bireylerin içinde buldukları duygu dünyası, korku ve öfke kişinin davranışlarını ve tutumlarını fazlasıyla şekillendirmekte ve bireye yaşam boyu eşlik etmektedir (Vahip, 2002, akt: Özmen, 2004; Ural ve Özteke, 2007).

2.3.2. Duygusal İstismar ve İhmal

Çocuğun yeteri derecede sevgi, ilgi ve yakınlık görmemesi genel anlamda duygusal ihmal olarak tanımlanmaktadır. Anne babaların çocuğa yeteri derecede ilgi göstermemesi, çocuğun davranışlarına kayıtsız kalmaları, çocuğa fiziki açıdan yeterince yakınlık göstermemeleri duygusal ihmale örnek davranışlar olarak gösterilebilmektedir. Bunun yanında bu profildeki ebeveynler çocuklarına karşı gerekli danışmanlık ve koruyuculuk görevlerini yerine getirmemektedirler (Unicef, 2003, akt: Yaşar, Akduman, 2007).

Johnson'a (1990) göre ebeveynler ve çocuk arasında yaşanan iletişim yetersizliği, çocuğun bazı temel ihtiyaçlarının anne ve baba tarafından karşılanmaması çocukta duygu ve sevgi yoksunluğuna yol açmaktadır. Bunun yanı sıra anne ve babanın çocuğun gerek duyduğu gerekli bakım ve sorumluluğu yerine getirebilecek seviyeye ve sorumluluğa erişmemiş olmaları da yine çocuk ve ebeveynler arasında oluşacak duygu ve sevgiyi sekteye uğratabilir.

Duygusal ihmal ve istismar tek başına görülmekle beraber fiziksel ve cinsel istismar durumlarında da görülebilir. Duygusal ihmal ve istismar çevredeki diğer yetişkinlerin bireyin yeteneklerinin üzerinde istek ve beklentiler içinde olmaları, çocuğa karşı saldırganca davranışları, onu sürekli eleştirmeleri, aşağılamaları, çocuğun sevgi

ve ilgi ihtiyaçlarını yeterince karşılamamaları çocuğu reddetmeleri, yıldırmaları, küçük düşürmeleri, alaylı konuşmaları, değer vermemeleri gibi davranışlar sonucu bireyin algıladığı duygusal bir durum şekli olarak tanımlanmaktadır (Ersanlı, Yılmaz ve Özcan, 2013).

Duygusal istismar ve ihmal çocukta birden çok olumsuz tablonun ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu olumsuz etkiler farklı yaş gruplarında farklı şekillerde kendini gösterebilmektedir. Duygusal ihmal ve istismar bebeklik çağında bireyde gelişim yetersizliğiyle, okul öncesi dönemdeki çocuklarda duygusal ve sosyal problemlerin varlığıyla, okula yeni başlayan bireylerde ise davranış problemleri ve öğrenme güçlükleriyle kendini gösterebilmektedir. Bunun yanı sıra bireyin kişiliğinin şekillenmesinde ve fiziki gelişiminde duygusal ihmal ve istismar oldukça önemli bir yere sahiptir (Skuse, 1989, akt: Önder, Şimşek, 2011). Diğer istismar türleriyle karşılaştırıldığında duygusal istismarın daha kompleks olduğu belirtilmektedir (Kozcu, 1991, akt: Ünal, 2008). Diğer istismar türlerinden biriyle görülebilecek olan duygusal istismar tek başına da görülebilmektedir. Bununla beraber çocuk ihmali ve istismarı ile ilgili gerçekleştirilen çalışmalar kronolojik bir gözle ele alındığında fiziksel ve cinsel istismarın duygusal istismardan daha fazla yer aldığı görülmektedir. Fakat duygusal istismar da diğer istismar türleri kadar önemlidir ve diğer türler gibi yıkıcı sonuçlar doğurabilmektedir (Okoza, Alude ve Ojugo, 2011).

2.3.3. Cinsel İstismar

Cinsel istismar psikososyal gelişim dönemini tamamlamış bir çocuğun, cinsel amaçlı olarak bir yetişkin tarafından kullanılmasıdır. Cinsel istismar oldukça geniş bir inceleme alanına sahiptir. Cinsel organların gösterilmesi, cinsel organların okşanması, cinsel içerikli filmlerin izlenmesi, cinsel içerikli konuşmalar, tecavüz ve ensest gibi birden fazla eylem cinsel istismar spektrumu içerisinde incelenmektedir (Polat, 2004; Hancı, 2002; Nurcomb, 2000; Topbaş, 2004, akt: Özer, Bütün, Beyaztaş, Engin, 2007). Dünya Sağlık Örgütü ise çocuklara yönelik cinsel istismarı üç boyutta ele alır. Bu üç boyutun birincisi çocuk, ikincisi suistimal eden kişi ve üçüncüsü ise cinsel istismarın kurbanda yarattığı ruhsal ve bedensel örselenmelerdir. Cinsel istismar yetişkinlerin

cinsel doyumunu içermekler beraber, çocuk üzerinde kontrol sahibi olmak ve güven durumunun zedelenmesi durumlarını da içerdiği ifade edilmektedir (Turton, 2008).

Cinsel istismar toplumun tüm sosyoekonomik tabakalarında görülmekle beraber ilk bakışta saptanması en zor istismar çeşitlerindedir. Cinsel istismarın yoğun olarak yaşandığı aileler incelendiğinde genel olarak fiziksel şiddet, alkol ve madde bağımlılığı, cinsel sorunlar ve ebeveynlik görevlerini yerine getiremeyen anne baba profili gibi patolojilere yoğun olarak rastlanmaktadır (Green, 1996, akt: Özer ve ark. 2007). Öte yandan ebeveynlerin çocuk iki yaşını doldurduktan sonra çocuğun içinde bulunduğu yaş dönemi ve cinsiyetine uygun davranmamaları; giysi ve oyuncak gibi temel ihtiyaçlarını temin etmemeleri veya yaşa ve cinsiyetine uygun materyalleri, giysileri seçmemeleri de cinsel istismar olarak adlandırılmaktadır. Bu olumsuz davranış ve uygun olmayan giysi ve materyal dayatmaları ilerleyen yıllarda çocukta davranış bozukluğu olarak kendini gösterebilmektedir (Reece, 1997).

Kısa ve uzun vadede bünyesinde oldukça önemli toplumsal sağlık sorunlarını barındıran çocuğa yönelik gerçekleştirilen cinsel istismar suçu; hukuki açıdan ve psikososyal açıdan incelendiğinde kayda değer ciddi bir suçun varlığından söz edilebilmektedir. Fakat toplumsal alandaki ve hukuki düzlemdeki önemine rağmen cinsel istismar vakalarının çoğu gizli kalabilmekte ve gerekli mercilere bildirilmemektedir toplumumuzda. Bunun nedenleri irdelendiğinde ise cinsel istismara maruz kalmış çocukların olayı deşifre etmekten korkmaları aynı zamanda hukuki sürecin karmaşık ve uzun olması temel etkenler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanı sıra cinsiyetler arasında cinsel istismarın görülme sıklığı kız çocuklarında daha fazladır. Ergenlik dönemiyle beraber kız çocukları cinsel istismara daha fazla maruz kalmaktadırlar. Cinsel istismar sadece yetişkinler tarafından çocuklara yönelik olarak gerçekleştirilen bir eylem değildir. Aynı zamanda çocuklar tarafından da akranlarına yönelik olarak bu eylemler gerçekleştirilebilir. Bu noktada cinsel istismar sanığı ve mağduru olmuş çocuklar detaylı bir incelemeye alınarak olayın arka planı aydınlatılmaya çalışılmalıdır. Cinsel istismar suçuna bulaşmış çocukların bu suçun hukuki boyutunu bilip bilmemeleri ve bu eyleme yönelmelerine neden olan etkenler incelenerek bu türden istismar vakalarının önüne geçilmeye çalışılmalıdır. Bununla beraber toplumun tüm kesimleri başta anne babalar olmak üzere bu türden istismar

olaylarının meydana gelmemesi için gerekli çabayı gösterebilmelidirler (Bilginer, Hesapçioğlu ve Kandil, 2013). Cinsel istismar vakalarının engellenmesine dönük olarak yapılabilecek çalışmalardan biri de istismara maruz kalabilecek olan çocukların belli programlar çerçevesinde eğitime tabi tutulmalarıdır. Bu eğitimler yoluyla çocuklar istismar olabilecek belirti ve durumları tanıyacak ve gerekli tepkiyi gösterebilecektir. Aynı zamanda çevreden yardım isteme durumuna yönelik olarak da gerekli bilgilendirmeler yapılabilecektir (İnsan Hakları Derneği, 2008).

2.3.4. Ekonomik İhmal ve İstismar

Ekonomik istismar çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkileyen, hukuki haklarını ihlal edip gücünün üzerinde iş verilerek düşük ücretle çalıştırılması şeklinde tanımlanabilir. Çocukları çalışmaya iten sebepler irdelendiğinde yoksulluk, eğitim durumu, göç, kültür, aile yapısı, yasal düzenlemelerdeki boşluklar ve çocuk iş gücüne olan talebin olduğu görülmektedir. Ekonomik istismar, sosyal boyutuyla ve ekonomik boyutuyla önem arz eden bir insan hakları sorunudur ve çözülebilmesi için siyasal, sosyal ve ekonomik süreçlerin eş güdümlü bir şekilde işe koşulması gerekmektedir. Dünya genelinde çalışan çocuk nüfusu toplam çocuk nüfusunun beşte biridir. Yani her beş çocuktan biri çalışmakta ya da çalıştırılmaktadır. Bir anlamda dünyada her beş çocuktan biri çocukluğunu yaşayamadan yetişkin olmaktadır. Ebeveyn denetiminden uzak olan ve çalışan çocuk her türlü sömürü ve istismara açık olabilmektedir (Avşar ve Ögütoğulları, 2012).

2012 yılında Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından yapılan bir anketin sonuçları incelendiğinde, Türkiye’de 6-14 yaş aralığında bir milyon çocuğun ekonomik işlerde çalıştığı görülmektedir. Dünyada ise bu sayı yaklaşık 306 milyondur (Disk Araştırma Enstitüsü, 2013). Çalışan çocuklar çocukluklarını özgürce yaşayamamaktadırlar. Çalışan çocuklar bedensel olarak erken deforme olmakta, yaşitlarına göre daha çökmüş görünmektedirler. Bu da onlarda yetersizlik ve değersizlik duygularına sebep olmaktadır. İçinde buldukları durum içe dönük ve kadercı bir kimlik geliştirmelerine sebep olmaktadır. Ayrıca iş ortamı dikkat gerektirmektedir. Yapılan araştırmalar, aşırı

baskı ve disiplin ile büyüyen çocukların kendilerine güvenmediklerini ortaya koymaktadır (Çoban, 2015).

Çalışan çocuklar okula gidecek ya da kendini geliştirecek vakit de bulamamaktadırlar. Dolayısıyla eğitimden geri kalmakta ve okula giden çocuklar karşısında kendilerini değersiz görmektedirler. Yukarıda da ifade edildiği üzere işyerinde sürekli dikkat içsel baskıya sebep olmakta, aşırı baskı ise öz saygıyı düşürmektedir. Bunun yanın sıra çocuk aile denetiminden uzakta ve olumsuz koşullar altında çalışırken çözücü, uçucu, uyuşturucu madde kullanma, suça yönelme tehlikesi ile karşılaşabilmektedir (Akyüz, 2013).

Çocukların ekonomik istismar bağlamındaki durumu tüm dünyayı ilgilendiren önemli bir sorundur. Çocukların ekonomik bağlamda bir sömürü aracı olarak kullanılması onların okuldan uzaklaşmasına, biyolojik, psikolojik ve sosyal gelişimlerinin sekteye uğramasına neden olmaktadır. Çalışan çocukların her türlü sömürü ve kötü müdahaleden uzak bir atmosferde, sağlıklı bireyler olarak geleceğe hazırlanmalarının sorumluluğunu evrensel boyutlarda hissetmek, kabul etmek ve bu doğrultuda da evrensel ve ulusal eylem politikaları oluşturmak önemli ve gereklidir (Osan, 2009).

2.4. Çocuk İhmali ve İstismarında Rol Oynayan Faktörler

Çocuk ihmal ve istismarının nedenleri incelendiğinde biyolojik, psikolojik ve sosyolojik olarak birden fazla faktörün iç içe olduğunu görülmektedir. Bu nedenlerin yanında temel etkenlerden en önemlisi olarak ailenin yapısı ve ailenin yaşam koşullarının ön planda olduğu görülmektedir. Bu etkenler dış stres faktörleri içerisinde değerlendirilmektedir (Cüceloğlu, 2006). İç stres faktörleri ise anne-baba ve çocuğun kişisel özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Bebeklik döneminde anne ile bebek arasında kurulan ilişkinin yetersizliği ilerleyen yıllarda bireyde iç stres kaynağına neden olabilmektedir (Ünal, 2008; Beebe ve Lachmann, 2005; Schore, 2003). Çocuğun ihmal ve istismarında rol oynayan iç stres etkenleri hem ebeveynlerden hem de çocuktan kaynaklanabilmektedir. Çevrenin çocuk üzerindeki bakışı ve beklentisi, ebeveynlerin kişilik özellikleri ve çocuğun sahip olduğu temel özellikler iç stres faktörlerine örnek

verilebilmektedir. İç stres faktörleri olarak anne ve babanın aile içerisindeki olumsuz davranış örüntüleri duygusal ve fiziksel istismar için de bir risk unsurudur. Aile içindeki saldırgan tutum ve davranışlar kolaylıkla çocuğa yönelebilmektedir (Mommen ve ark., 2002; Cüceloğlu, 2006).

Çocuğa yönelik ihmal ve istismar davranışlarında bulunan anne ve babaların ruhsal ve fiziksel sağlıklarının yerinde olmadığı, düşük bir benlik saygısına sahip oldukları ve iletişim becerilerinin yetersiz olduğu belirtilmektedir. Bunun yanında ebeveynlerin kendi çocukluk dönemlerinde şiddete maruz kalmış olmaları, çok erken yaşta anne veya baba olmaları, çevrelerinden yeteri derecede destek görmemiş olmaları, aile içerisinde yaşanan ekonomik sıkıntılar, eşler arasında yaşanan çatışmalar, boşanma, alkol ve madde bağımlılığı gibi etkenler çocuk ihmal ve istismarını önemli ölçüde etkilemektedir. Aynı zamanda ebeveynlerin çocuğa karşı bakış açısı ve çocuğu algılama şekilleri de ihmal ve istismarı etkilemektedir. Örneğin çocuğun sahip olduğu kişilik yapısı, fiziksel özellikleri, yaşı, cinsiyeti ve gayri meşru olup olmaması gibi durumlar da ihmal ve istismarın yaşanıp yaşanmayacağını etkilemektedir. Sürekli ağlayan, uyuma problemi olan ve ebeveynleriyle iyi ilişkiler kuramayan çocukların da ihmal ve istismara maruz kaldığı belirtilmektedir (Cüceloğlu, 2006).

Öte yandan çocuğa bakmakla yükümlü kişilerin bazı ihmalkâr davranışları da çocuğun yaralanmasına hatta ölmesine neden olabilmektedir. Araçlarda çocuğun emniyet kemerinin takılmaması, evde kesici ve zarar verici nesnelerin ortalıkta bırakılması, çocuğun boğulma riskinin olduğu yerlerde gerekli tedbirlerin alınmaması da istenmeyen acı verici durumların ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır (Fieguth ve ark., 2002).

Aşağıdaki tabloda, çocuğun ihmal ve istismara uğramasına sebep olabilecek risk faktörleri gösterilmiştir.

Tablo 1. Çocuk İstismarına Neden Olan Etkenler (Yüksel, 2013).

Çocuk İstismarına Neden Olan Etkenler
Kurumsal ve Toplumsal Faktörler
Suç oranının yüksek olması
Sosyal servislerin sayıca az olması
Fakirlik oranındaki yükseklik
İşsizlik oranının yüksek olması
Aileden Kaynaklı Faktörler
Çocukluk çağında yaşanan istismar
Anne ve babaların genç yaşta evlenmesi
Tek ebeveynlik
Anne veya babanın üvey olması
Duygusal anlamda yaşanan yetersizlik
İletişim düzeyinin kısıtlı olması
Benlik saygısında düşüklük
Alkol ve madde bağımlısı anne veya baba
Sosyal çevre desteğinin yoksunluğu
Aile içerisinde yaşanan şiddet
Aileden gelen yetenek eksikliği
İlk çocuğa sahip olmanın yarattığı stresi yönetememe
Birden fazla çocuğa sahip olunması
Eğitimden mahrum olma
Aile içerisindeki ruhsal hastalıklar
Planlanmayan gebelik
Çocuğun kabul edilmemesi
Çocuktan kaynaklı faktörler
Çocuğun prematüre doğması
Çocuğun düşük seviyede doğum ağırlığına sahip olması
Zihinsel ve bedensel yetersizliği olan çocuk
Hareketli ve huysuz çocuk profili
Doğumla beraber uzun süre anneden ayrı kalan bebek

2.5. Çocuk İhmalinin ve İstismarının Yol Açtığı Sorunlar

Çocuğa yönelik olarak gerçekleştirilen ihmal ve istismar bireyde kısa ve uzun vadede bazı zihinsel, duygusal ve davranışsal problemlere kapı aralamaktadır. İhmal edilen çocuk zamanla düşmanca ve saldırganca davranışlar sergileyebilir. Duygusal ve sosyal birtakım problemler geliştirilebilir. Konuşmada gecikme yaşanabilmektedir. Ayrıca öğrenme güçlükleri ve özgüven düşüklüğü de ihmale bağlı olarak çocukta meydana gelebilecek olan durumlardır. Fiziksel istismara maruz kalan çocuklarda ise intihar eğilimi, alkol ve madde bağımlılığı, depresyon, asosyal davranışlar sergileme ve

suça yönelme gibi durumlar ortaya çıkabilmektedir (Gölge, Hamzaoğlu ve Türk, 2012; Ebert ve ark., 2003).

İstismar ekseninde ortaya çıkan ruhsal belirtiler inişli çıkışlı bir yol izleyebilir. Aradan yıllar geçse de bu belirtiler yeniden ortaya çıkabilmektedir. İstismara maruz kalmış bireyler yakın zaman içerisinde veya gelecekte uyku problemleri, yeme problemleri, intihar eğilimi, suça yönelme, kendine zarar verici davranışlarda bulunma, kaygı bozukluğu gibi durumları yaşayabilmektedir (Koçak, Alpaslan, 2015; Ferrari, 1995). Christian ve arkadaşları (2011) tarafından yapılan bir araştırmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Çocukluk döneminde yaşanan istismar ilerleyen yaşlarda bireyde anksiyete bozukluğu, depresyon, uyku ve yeme bozukluklarına neden olduğu belirtilmektedir.

Çocukluk dönemi yaşantılarında ihmal ve istismara maruz kalan yetişkinler ruhsal sorunlar açısından risk grubu içerisinde yer alırlar. Benlik saygısının gelişmeye başladığı çocukluk döneminde ihmal ve istismar durumlarına maruz kalmış çocuklarda benlik saygıları olumsuz etkilenebilmektedir (Onat, Dinç, Günaydın ve Uğurlu, 2015; Atay, 2007; Farran, 2004). Ebeveynlerin çocuklarını ihmal ve istismardan korumamaları ve kendilerinin de çocuğa karşı ihmal ve istismar içeren davranış ve tutumlarda bulunmaları, çocuğun duygusal ve sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyecektir (Field, 1994). Bunun yanı sıra yine çocuğu korumakla ve çocuğa bakmakla yükümlü bireylerin çocuğu gereği gibi korumaması durumunda; çocukta bu bireylere karşı öfke ve düşmanlık hisleri oluşabilir ve çocuk ihanete uğradığı duygusuna kapılabilir. Bu durumda çocuğun özsaygısı zedelenecek ve çocuk kendini değersiz hissedip içe kapanacaktır (Finkelhor, 1994).

Fiziksel istismara maruz kalan çocuklara yönelik yapılan araştırmalar ele alındığında; fiziksel cezaya maruz kalmış birey içine kapanma davranışı gösterebilir veya yoğun bir şekilde kaygı yaşayabilir. Bu çocuklarda öz benlik kavramları olumsuz yönde etkilenmekle beraber şiddet ve saldırganlık davranışlarına da kapı aralanmış olur. Fiziksel bir cezaya maruz kalan çocuk korkmakta ve kendini değersiz görmektedir. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırma bulgularına göre; çocukluk çağlarında fiziksel cezaya maruz kalmış bireylerde ilerleyen yaşlarda asosyal davranışlar,

iletişimde güçlük, depresyon ve kaygı gibi durumların görüldüğü belirtilmektedir (İlkay, Güner ve Şahan, 2010). Fiziksel istismara bağlı olarak çocuğun bazı temel ihtiyaçlarının da karşılanmadığı aile tiplerinde sadece fiziksel yoksunluğa bağlı olarak tek bir yoksunluk ortaya çıkmaz. Çocuk fiziksel ihmale bağlı olarak zihinsel ve duygusal tatminsizlikte yaşamaktadır (Tower, 2005).

İstismarın farklı bir diğer türü olan cinsel istismarda ise çocuk uzun dönem olumsuz sonuçlara maruz kalmaktadır. Bu sonuçlardan biri de cinsel anlamda istismara uğramış çocuklarda cinsel farkındalığın erken yaş dilimlerinde oluşmaya başlaması; oyunlarında ve davranışlarında cinsel içerikli belirtiler sergilemeleridir (Yates, 1982). Cinsel istismarın çocuk üzerindeki bir diğer olumsuz sonucu ise bireyin gelişimini olumsuz yönde etkileyerek psikiyatrik ve fiziksel bazı hastalıklara neden olmasıdır. Bireyde meydana gelen bu psikiyatrik ve biyolojik sorunlar genetik yollarla sonraki kuşaklara aktarılmaktadır (Neigh ve Gilespe, 2009).

Cinsel istismara uğramış çocuklarda kısa bir zaman dilimi içinde kaygı bozuklukları baş göstermektedir. Cinsel istismara maruz kalmış çocuklarda cinsel anlamdaki duygu ve tutumların normalin dışına çıktığı ve uygun olmayan şekillerde kendini gösterebildiği yapılan araştırmalarda varılan sonuçlardandır. Yine cinsel istismara maruz kalan çocukların yeni ilişkilerini cinsellik üzerine kurdukları görülmekte ve ilerleyen yaş dilimlerinde çocuklara yönelik cinsel taciz uyguladıkları veya geçimlerini sağlamak için cinsel özelliklerini kullandıkları görülmüştür. Ayrıca kadınlar arasında uyuşturucu bağımlılığının yüksek oranda görülmesinin temel sebepleri arasında çocukluk çağında cinsel istismara maruz kalma durumunun önemli bir yer teşkil ettiğini yapılan araştırmalar göstermektedir (Ovayolu, Uçan ve Serindağ, 2007).

Cinsel istismara uğrayan çocuklar korkutucu rüyalar ve kabuslar görebilmekte ve bunun yanında öfkeli ve saldırgan davranışlar sergileyebilmektedir. Akranlarıyla olan iletişimlerinde bozulmalar meydana gelmekle beraber çevresindekilere karşı fiziksel şiddete de başvurabilmektedirler bu çocuklar. Bu bireyler dış dünyayla iletişimi keserek içe kapanabilmekte ve evden kaçma davranışını da gösterebilmektedirler (Olive ve ark., 2007). Evden kaçan çocuk kendi ihtiyaçlarını temin edebilme adına fuhuş vb. yollara yönelebilmektedir. Ayrıca çocuk yaşadığı olayı unutmak adına da uyuşturucu

kullanmaya yönelebilmektedir (Zastrow, 2014). Bunun yanı sıra cinsel istismara maruz kalan daha küçük yaştaki çocuklarda parmak emme, uyku bozuklukları, yeme bozuklukları, altını ıslatma ve çocuksu davranışlar sergileme gibi belirtiler de ortaya çıkmaktadır (Mash ve Leif, 1981). Green (1996) tarafından yapılan çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre cinsel istismara maruz kalan çocuklarda kısa bir zaman dilimi içerisinde kaygı bozuklukları ortaya çıkarak uyku ve yeme bozukluklarına kapı araladığı belirtilmektedir.

2.6. Çocuk İhmal ve İstismarının Belirlenmesinde ve Önlenmesinde Öğretmenlerin Rolü

Çocuk ihmal ve istismarını önleme noktasında, sorunu çözme odaklı bir yaklaşımdan ziyade ihmal ve istismara neden olan risk faktörlerini ortadan kaldırmayı esas alan bir yaklaşımın temel alındığı görülmektedir. Önleme durumu, istismarın ortaya çıkmaması için gerekli tedbirleri almak, olumsuz davranış ve eylemleri engellemeyi ifade etmektedir. Önleme durumu, olay meydana geldikten sonra bazı eylemlerde bulunmayı ifade etmemektedir. Önleme durumu iki noktada önem taşımaktadır. Birincisi çocuk ihmal ve istismarına yaklaşımının bunu gerektirmesi, ikincisi olay daha meydana gelmeden, örseleyici ve yıkıcı etkilerinin oluşmasına fırsat vermeden tedbirlerin alınması önlemenin önemini ifade etmektedir. Erken önleme müdahaleleri kapsamında çocukların evden kaçmaları, okulda sorunlar yaşamaları, suç işlemeleri, ilaç ve alkolü istismar etmeleri ve fuhuşa sürüklenip gelişimsel ve duygusal zorluklar yaşamaları engellenebilmektedir. Bu ölçekte meydana gelen toplumsal sorunların topluma maliyetleri hem maddi hem de manevi boyutuyla çok külfetli olabilmektedir. Bu olumsuz etkilerin önüne geçebilme adına aile, öğretmen ve toplumun diğer bileşenleriyle etkili önleme çalışmalarının hayata geçirilmesi olumlu anlamda bir tablonun ortaya çıkmasına zemin hazırlayabilmektedir (Sağır, 2013).

Okul bireyin hayatında aileden sonra gelen ikinci ve en önemli kurum olması sebebiyle oldukça önemli bir yere sahiptir. Okul, bireyin kısa bir zaman dilimi içerisinde yakın çevresinin olumlu ve o olumsuz etkilerini görebileceği bir kurumdur. Bu etkilerin bir kısmı ihmal ve istismarla ilgili meydana gelen olgulardır. İhmal ve

istismar olgularında okulun en önemli bileşeni olan öğretmenlerin bu vakaların tanılanmasında, değerlendirilmesinde ve yönlendirilmesinde aktif bir rol üstlenmesi beklenmektedir. Günün büyük bir zaman dilimini çocuklarla geçiren öğretmenlerin söz konusu davranış değişimlerini fark etme olanakları çocuğun çevresindeki diğer insanlara oranla daha fazladır (Yolcu, 2009).

Çocuk ihmal ve istismarını önlemede erken dönemde aile ve çocukla kurulan ilişki gerek aileye gerekse öğretmenlere verilen nitelikli eğitim ve danışmanlık hizmeti açısından önem kazanmıştır. Bu kapsamda eğitim kurumları ve eğitimcilerin çocuk ihmalinin ve istismarının toplumsal bir sorun haline dönüşmesini engellemede önemli bir noktada oldukları görülmektedir. Bu çerçevede öğretmenler çocuk ihmal ve istismarı konusunda bilgilendirilirse ve kendilerine tanıma ve yönlendirmeye yönelik eğitim ve danışmanlık hizmeti verilirse ihmal ve istismar vakalarının oluşumunun engellenmesi, erken tanınması ve problem duruma yönelik olarak daha etkili yöntemlerin izlenmesi konusunda olumlu katkılar sunacaktır (Dereobalı, Karadağ ve Sönmez, 2013).

Öğretmenlerin istismar vakalarının önlenmesine dönük olarak yapabileceği çalışmalar üç aşamada ele alınmalıdır. Birinci aşama istismar olayının deşifre edilmesine yönelik olarak istismara uğramış veya ihmal edilmiş öğrencilerin belirlenmesidir. İkinci aşama istismara uğramış çocuğun tedavisinin ve tanılanmasının yapılmasına yönelik olarak gerekli yönlendirmenin yapılmasıdır. Üçüncü aşama ise istismar mağduru çocukların desteklenmesi ve rehabilitasyon çalışmalarının izlenmesine dönük olarak yapılan çalışmalardır (Yaşar, Şenol ve Akyol, 2015; Campell ve Wigglesworth, 2005).

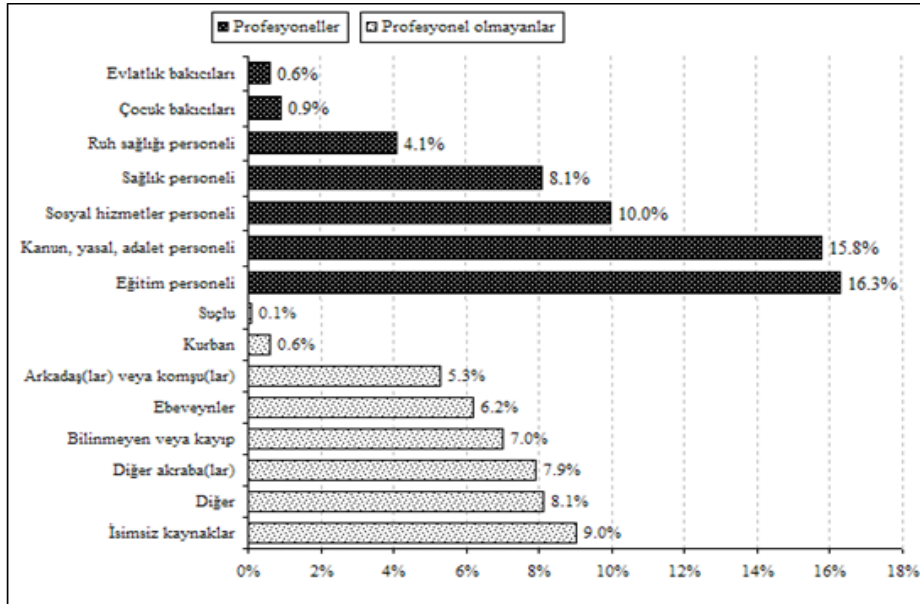
Çocuk ihmal ve istismarının önlenmesi noktasında okul bazlı ve öğretmen merkezli yapılabilecek çalışmalar noktasında, öğretim süreçlerinde ihmal ve istismara yönelik olarak öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinde çocuk ihmal ve istismarı konusunda bir eğitime tabi tutulmaları son derece önem arz etmektedir. Bunun yanı sıra yine Milli Eğitim Bakanlığı destekli öğretmenlere yönelik olarak konunun uzmanlarınca tertip edilen eğitimlerin gerçekleştirilmesi çocuk ihmal ve istismarının tespiti ve önlenmesi noktasında önemli bir mesafe aldıracaktır. Bunun yanında eğitim kurumlarında ihmal ve istismarı önleme, ihmal ve istismarın gerçekleşmesi durumunda

raporlama olayları çocuğun yüksek yararı göz önünde bulundurularak çocuk koruma politikalarının oluşturulması, bu politikaların hayata geçirilmesi için gerekli mekanizmaların kurulması, konunun daha sağlıklı bir zeminde çözüme kavuşturulması noktasında faydalı olacaktır (Koran, 2015).

2.7. Çocuk İhmali ve İstismarında Bildirim

Yasalara ve kanunlara aykırı davranışlarda bulunanların yargı organlarına bildirilmeleri toplumsal huzurun temini açısından önem arz etmektedir. Çocuk ihmali ve istismarının tespit edilmesi veya şüphe uyandıran bir durumun söz konusu olması halinde durum çok kısa bir süre içerisinde yetkili mercilere bildirilmelidir. Çocuk ihmal ve istismarının bildirim konusunda meslek grupları arasında farklılıklar görülmektedir. Amerika'da 50 eyaleti kapsayan araştırma bulgularına göre; öğretmenler, doktorlar, psikologlar, sosyal çalışmacılar ve hukukçular zorunlu bildirimde bulunanlar olarak tanınmalarına rağmen, bildirim konusunda bir profesyonel için önemli bir durumun başka bir profesyonel için önemli olmadığı görülebilmektedir (Tugay, 2008).

Tablo 2. Meslek Gruplarına Göre Çocuk İhmal ve İstismarını Bildirim (Yüksel, 2013).

Anayasada yer alan maddeler kapsamında çocuk ihmal ve istismarını bildirmeyenler hakkında yapılacak yaptırımlar aşağıda belirtilmiştir.

Madde 278- (İptal: Anayasa Mahkemesinin 30/6/2011 tarihli ve E.:2010/52, K.:2011/113 sayılı Kararı ile.; Değişik: 2/7/2012-6352/91 Md.)

(1) Anayasada suç olarak tanımlanan bir eylemi gerekli mercilere iletmeyen kişi, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) İşlenmiş olmakla birlikte, sebebiyet verdiği neticelerin sınırlandırılması halen mümkün bulunan bir suçta yetkili makamlara bildirmeyen kişi, yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

(3) Söz konusu mağdur bireyin on beş yaşını doldurmamış olması, beden veya zihin engelli olması ya da hamilelik sebebiyle kendisini savunamayacak durumda bulunan kimse olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza, yarı oranında artırılır.

(4) Tanık olmak istemeyenler veya çekinenler hakkında cezaya hükmolunmaz. Ancak, suçun önleme yükümlülüğünün varlığı göz önünde bulundurularak ceza sorumluluğuna ilişkin hükümler saklı tutulur.

2.7.1. Kamu Görevlisinin Meydana Gelen Suçu Bildirmemesi

Madde 279

(1) Kamu davası hükmüne giren kovuşturma ve soruşturma yapılmasını içeren bir suçun işlendiğini görevi itibariyle öğrenip fakat yetkili mercilere bildirmeyen veya bu konuda gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Mevcut suçun, adli kolluk görevinde bulunan kişilerce yapılması durumunda ise, yukarıdaki fıkraya göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Madde 280

(1) Görevini ifa ettiği sırada bir suçun işlendiği yönünde bir belirti ile karşılaşmasına rağmen, mevcut durumu yetkili mercilere bildirmeyen veya bu konuda gecikme gösteren sağlık mesleği mensubu, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Sağlık mesleği mensubu deyiminden tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire ve sağlık hizmeti veren diğer kişiler anlaşılır.

2.8. Türk Hukuk Sisteminde Çocuk İhmal ve İstismarı

Uluslararası ölçekte çocuklara dönük olarak gerçekleştirilecek tutumları ve davranışları evrensel bir düzlemde standartlaştıran ve tek bir hukuk metninde toplayan ilk belge Çocuk Hakları Sözleşmesi'dir. Türkiye'nin 1989 yılında kabul ettiği sözleşmeyle beraber çocuklar için temel ihtiyaç kategorisinde yer alan barınma, beslenme, sağlık ve eğitim gibi konular sağlam bir temele oturtulmuştur. Bunun yanı sıra evde, okulda ve sosyal hayatın her kademesinde çocukların fiziksel şiddetten, cinsel istismardan ve ihmalden korunmasına yönelik olarak standartlar belirlenmiştir. Ulusal ölçekte yani Türk hukuk sistemimizde çocukların her türlü şiddet, ihmal ve istismardan korunmasına yönelik çeşitli düzenlemeler yapılmış fakat bunlar tek bir belge altında toplanamamıştır. Birçok temel yasada çocuklarla ilgili düzenlemeler yapılmış olmasına karşın tek bir belge altında derlenemediği için bu düzenlemeler dağınık kalmıştır. Türk Ceza Kanunu, Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kanunu, Çocuk Koruma Kanunu, Ailenin Korunmasına Dair Kanun gibi pek çok yasa ve yönetmelikte çocuklara yönelik düzenlemeler yer almaktadır (Uslu, 2010).

Avrupa Birliği uyum süreciyle birlikte çocuk ihmal ve istismarı konusunda ülkemizde çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Çocuk Koruma Kanunu ve Türk Ceza Kanunu'nda yapılan çeşitli düzenlemelere rağmen Avrupa ülkeleri ile kıyaslandığında Türkiye'nin çocuk ihmal ve istismarı, çocuk iş gücü, çocuk hakları, koruma altındaki çocuklar, çocuk adalet sistemi gibi konularda geride olduğu görülmektedir. 2005 yılında çıkarılan Çocuk Koruma Kanunu bu alandaki temel yasal düzenleme olup, korunmaya

muhtaç olan çocuklara yönelik olarak danışmanlık, eğitim, barınma, sağlık gibi konulardaki temel çerçeve ve usulleri belirlemektedir (Sağır, 2013).

Çocuk koruma kanunu çerçevesinde suça yönelmiş veya mağdur olmuş çocuklara yönelik olarak bazı çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bu çocukların ruhsal durumları ve bedensel örselenmeleri de göz önünde tutularak sosyal uyumlarının artması ve topluma yeniden kazandırılmaları adına çocuk yuva ve yurtlarından farklı olarak yeni rehabilite edici barınma birimlerinin oluşturularak hizmete sunulması gerekmektedir. Bu merkezlerde suça yönelmiş çocukların rehabilitasyonu sağlanacak ve bunun yanında bu çocukların yakın çevreleri ve sosyal çevreyle olan ilişki düzlemleri yeniden tamir onarılma şansı bulacaktır (Pişi, 2013).

2.8.1. Vücut Dokunulmazlığının Korunması

Kasten yaralama TCK (2015) Madde 86

(1) Bilerek başka bir bireyin vücuduna acı veren veya sağlık durumunun ve algılama yetisinin bozulmasına sebebiyet veren kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) (Ek fıkra: 31/3/2005 – 5328/4 Md.) Kasti ve bilerek gerçekleşen yaralama fiilinin birey üzerindeki etkisi basit bir tıbbî müdahale yöntemiyle giderilebilecek ölçüde hafif olması hâlinde, mağdur olan bireyin şikâyeti üzerine, dört aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

(3) Kasten yaralama suçunun; a) Üstsoya, altsoya, eşe veya kardeşe karşı, b) Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı, c) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle, d) Kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle, e) Silahla, İşlenmesi halinde, şikâyet aranmaksızın, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

2.8.2. Çocuğun Cinsel Dokunulmazlığının Korunması

Cinsel dokunulmazlık kapsamında yer alan suçların çerçevesi 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yer almaktadır. Cinsel dokunulmazlıkla beraber bireyin cinsel özgürlüğü ve sınırları, toplumsal düzenin korunmasına yönelik olarak genel ahlak ve ailevi düzenlerin korunmasına yönelik maddelerde bu başlık altında yer almaktadır. Bu düzenlemeye karşın 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda cinsel dokunulmazlık kapsamında düzenlenen ortak hukuksal değer, genel anlamda vücut dokunulmazlığı özel anlamda ise bireylerin cinsel dokunulmazlığının korunması şeklinde ifade edilmiştir. Cinsel dokunulmazlık ve bununla ilintili suçların yer aldığı bölümler ve korumaya çalıştıkları hukuksal menfaatin belirli oranda değiştiği görülmektedir. Kamusal alanda aile düzeninin korunması noktasında değişiklikler yaşanmış olup bireyin özgürlüğü ön plana çıkartılmıştır. Yeni düzenlemeyle beraber bireyin cinselliği özgür bir değer olarak ele alınmış ve cinsel suç olarak ifade edilecek davranışların kapsamı genişletilmiştir. Bunun yanında cinsel suçların ağırlığı ile paralel olarak 765 sayılı yasadan farklı ve yüksek ceza miktarları yeniden düzenlenmiştir. (Akyüz, 2013).

2.8.3. Çocuklara Yönelik Cinsel İstismar Suçu

Madde 103- (1) Çocuğa karşı cinsel istismar suçu işleyen kişi, üç yıl ile sekiz yıl arasında hapis cezasına çarptırılması söz konusudur. Cinsel istismarın tanımı; a) On beş aralığını doldurmamış ya da doldurmuş olmakla birlikte yapılan davranışın hukuksal önemini ve olası sonuçlarını zihinsel olarak algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara yönelik vuku bulan her anlamdaki cinsel davranış, b) Başka çocuklara yönelik sadece tehdit, hile, cebir ya da bireyin iradesini etkileyen başka bir sebebe dayandırılan cinsel davranışlar.

(2) Cinsel istismar kapsamında bireyin vücuduna organ veya farklı bir cismin sokulması yöntemiyle gerçekleştirilen cinsel istismar durumunda, kişi sekiz yıl ile on beş yıl arasında hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) (Değişik: 29/6/2005 – 5377/12 Md.) Cinsel istismarın üstsoy, ikinci veya üçüncü derecede kan hısımlı, üvey baba, evlat edinen, vasi, eğitici, öğretici, bakıcı,

sağlık hizmeti veren veya koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan diğer kişiler tarafından ya da hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle veya birden fazla kişi tarafından birlikte gerçekleştirilmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(4) Eğer cinsel istismar, birinci fıkrada yer alan (a) bendinde; çocuklara yönelik olarak cebir veya tehdit kullanarak gerçekleştirilmesi durumunda ise, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(5) Cinsel istismar kapsamında yapılan başvurular cebir, şiddet ve kasten yaralama da içeriyorsa, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

(6) Söz konusu suçtan sonra eğe mağdurun beden ve ruh sağlığı bozulmuşsa; suçu işleyen kişi on beş yıldan az olmamak suretiyle cezalandırılır.

(7) Meydana gelen olay neticesinde eğer mağdur hayatını kaybetmişse veya bitkisel hayata girmişse; zanlı ağırlaştırılmış müebbetle cezalandırılır (TCK, 2015).

2.8.4. Reşit Olmayanla Cinsel İlişki Suçu

Herhangi bir şiddet içermeden, on beş yaşını doldurmuş olan bir çocukla cinsel münasebette bulunan kişi, şikâyet edilmesi halinde, altı ay ile iki yıl arasında hapis cezası ile cezalandırılır (TCK, 2015).

2.8.5. Çocuğun Kötü Muamele Suçuna Karşı Korunması

Kötü muamele suçlarına yönelik düzenlemeler, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 232. Maddesinde yer almaktadır. Ayrıca Çocuk Hakları Sözleşmesi gereğince çocuklara yönelik olarak gelişebilecek kötü fillere karşı devletler her türlü yasal tedbiri almak zorunda olduğu belirtilmektedir. Bu hüküm çerçevesinde sözleşmeyi kabul eden devletler, çocuğun ebeveynlerinin veya çocuğun bakımını üstlenmekle görevli bireyin yanında bulunurken, bedenen ve zihnen saldırıya maruz kalması aynı zamanda her türlü şiddet, ihmal, suiistimal ve cinsel istismar içeren durumlarla da karşı

karşıya kalması halinde ilgili devletler gerekli tüm hukuki ve idari önlemi alır ibaresi yer almaktadır. Çocukların ihmal ve istismar edilmesinin önlenmesine yönelik olarak geliştirilen bu tür koruyucu önlemler, çocukların kötü fillere maruz kalmasını engelleme ve bu türden durumların belirlenmesi, ilgili mercilere bildirilmesi aynı zamanda mağdur olan çocukların gerekli tedaviyi görmesi ve rehabilitasyonunun sağlanması noktasında atılacak adımları içermektedir aynı zamanda Çocuk Hakları Sözleşmesi. Ayrıca çocuğun toplumsal uyumunun yeniden gerçekleştirilmesi adına sosyal programların oluşturulması hususu ilgili maddede yer almaktadır (Akyüz, 2013).

2.8.6. Çocuğun Disiplin Yetkisinin Kötüye Kullanılması Suçuna Karşı Korunması

TCK, ana babaya tanıdığı söz konusu hakkın kötü kullanılmasını suç saymıştır. Buna göre TCK'nın 477. Maddesi uyarınca "Bir kişi iradesi altında bulunan veya büyütme, okutmak, bakmak, muhafaza etmek veyahut meslek ve sanat öğrenmek maksadıyla kendisine tabi olan bireyin hakkını suistimal ederse o şahsın sağlığını muhtemel bir tehlikeye maruz bırakırsa on sekiz aya kadar hapse mahkûm olur. Bu suçun faileri anne-babalar, öğretmenler, ustalar, bakıcı personel vs. olabilir (Akyüz, 2014; Turanlı, 2004).

2.8.7. Çocuğun Kaçırılma ve Alıkonulma Suçuna Karşı Korunması

Çocuğun kaçırılması veya alıkonulması bireyin zorla, cebir, şiddet, yalan, korkutma gibi yöntemlerle kaçırılması ve sonrasında cinsel amaçlı kullanılma, fuhuş kölelik gibi durumlara maruz kalmasıyla sonuçlanmaktadır. Bugün gelinen noktada çocukların kaçırılması çocukların kaçırılması ve alıkonulması küresel bir boyut kazanmıştır. Ülke içerisinde kırsal alanlardan kentlere, bir şehirden diğerine veya bir ülkeden diğerine artık gelişen teknolojiyle beraber oldukça kolay bir hal almıştır çocukların kaçırılması. Kendi ülkelerinden zorla başka ülkelere kaçırılan çocuklar ülkelere geri döndüklerinde fuhuş yaptıkları veya ülkeye illegal yollardan giriş yaptıkları gerekçesiyle suçlu sayılmaktadırlar (Ahioglu, 2004; Turanlı, 2004).

Madde 234- (1) Velayete yönelik tasarrufu elinden alınmış ebeveynlerin veya üçüncü dereceden kan bağı olan hısımının, on altı yaşını doldurmamış bir çocuğu veli, vasi veya bakım ve gözetimi altında bulunan kimsenin yanından cebir veya tehdit kullanmaksızın kaçırmaması veya alıkoymasına halinde, üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.(2) Fiil cebir veya tehdit kullanılarak işlenmiş ya da çocuk henüz on iki yaşını bitirmemiş ise ceza bir katı oranında artırılır.(3) (Ek: 6/12/2006 – 5560/10 md.) Kanunî temsilcisinin bilgisi dahilinde veya rızası dışında evi terk eden çocuğu, rızasıyla da olsa, ailesini veya yetkili makamları durumdan haberdar etmeksizin yanında tutan kişi, şikâyet üzerine, üç ay ile bir yıl arasında hapis cezası ile cezalandırılır (Türk Ceza Kanunu, 2015).

2.8.8. Çocuğun Aile Hukukundan Kaynaklanan Yükümlülüğün İhlâli Suçuna Karşı Korunması

Aile hukukunun gereği olarak yeni doğan çocuğun bakım, barınma, güvenlik, eğitim gibi ihtiyaçlarının yerine getirilmemesi veya hamile eşin terk edilmesi gibi filler suç kapsamında değerlendirilmektedir (Akyüz, 2014). Çocukların maddi olarak desteklenmesi ve manevi anlamda bazı duygulardan eksik kalmaması adına anayasada bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bu yasa çerçevesinde bazı yükümlülüklerin ihlal edilmesi noktasında cezai müeyyidenin uygulanması söz konusudur (Zafer, 2014).

2.8.9. Çocuğun Cinsel Sömürü Suçlarına Karşı Korunması

Çocuğa yönelik olarak gerçekleştirilen cinsel saldırı suçu; yasal anlamda cinsel erinliğe erişmemiş bir çocuğun cinsel sömürü aracı olarak kullanılmasıdır. Bu eylem cebir, tehdit, korkutma ve fiziksel güç kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Burada yer alan tanımdan hareketle çocuklarla gerçekleştirilen cinsel münasebetin yasak olduğu alt yaş sınırının belirtilmesi gerekmektedir. Bunun içinde öncelikli olarak çocukların kendi rızası çerçevesinde cinsel faaliyette bulunma durumu kapsam dışı bırakılmalıdır. Bu durumu örnekleme adına; yakın yaş dilimlerindeki çocukların merak ve flört eksenli olarak ve içinde buldukları yaş aralığının doğal bir özelliği olarak gösterdikleri eylemler ağır cezalara neden olurken; bir yetişkinin bir çocukla olan cinsel faaliyeti

kendi rızası bahsinden yola çıkılarak cezasız kalabilmektedir. Bu iki ana hususun belirtilmemesi durumunda çocukları cinsel istismardan korumak bir yana onların daha fazla zarar görmesine kapı aralanmış olacaktır (Erdoğan, 2011; Ahioğlu, 2004; Akyüz, 2014).

2.8.10. Çocuk Fuhuşu

Madde 227- (1) çocukları fuhuşa yönlendirip ve teşvik eden, buna yönelik yolları kolaylaştıran, çocukları bu amaçla yanında bulunduran veya çocuğun fuhuş yapmasına aracılık yapan kişi, dört yıl ile on yıl arasında hapis cezası ve beş bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılmaktadır. Bu suçun işlenmesine yönelik olarak hazırlık hareketleri de tamamlanmış suç gibi cezalandırılır (TCK, 2015).

2.8.11. Çocuk Pornografisi

TCK (2015) madde metnine göre, çocukların müstehcen yayınlara karşı korunmasına yönelik düzenlemeleri içermektedir. Normatif yani göreceli bir anlama sahip olan müstehcenlik kavramının içeriğinin düzenlenmesinde, toplumsal açıdan kabul gören değer ölçüleri baz alınabilir.

TCK (2015)'e göre müstehcenlik Madde 226- (1) a) Bir çocuğa müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünleri temin edip veren ya da bunların içeriğini gösteren, okuyan, okutan veya dinleten, b) Bunların içeriklerini çocukların girebileceği veya görebileceği yerlerde ya da alenen gösteren, görülebilecek şekilde sergileyen, okuyan, okutan, söyleyen, söyleten, c) Bu ürünleri, içeriğine vakıf olunabilecek şekilde satışa veya kiraya arz eden, d) Bu ürünleri, bunların satışına mahsus alışveriş yerleri dışında, satışa arz eden, satan veya kiraya veren, e) Bu ürünleri, sair mal veya hizmet satışları yanında veya dolayısıyla bedelsiz olarak veren veya dağıtan, f) Bu ürünlerin reklamını yapan, Kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adlî para cezası ile cezalandırılır.

TCK (2015)'e göre müstehcen görüntüleri, yazıları veya sözleri görsel ve yazılı basın yoluyla yayımlayan veya yayınlanması için aracılık eden kişi altı ay ile üç yıl arasında hapis cezası ve beş bin gün süreyle adli para cezası ile cezalandırılmaktadır.

TCK (2015)'e göre müstehcen görüntüleri, yazıları veya sözleri kapsayan ürünleri üretirken çocukları kullanan kişi, beş yıl ile on yıl arasında hapis cezası ve beş bin gün süreyle adli para cezası ile cezalandırılmaktadır. Bu ürünlerin ülkeye sokulmasında, çoğaltılmasında, satışa hazır hale getirilmesinde, nakledilmesinde, depolanmasında, ihraç edilmesinde, satılmasında fiili olarak bulunan kişi, iki yıl ile beş yıl arasında hapis ve beş bin gün süreye kadar adli para cezası ile cezalandırılmaktadır.

TCK (2015)'e göre, ölmüş hayvan veya insanlarla onların bedeni üzerinde şiddet kullanarak, doğal olmayacak bir şekilde yapılan cinsel eylemlere ilişkin yazılar, sesler veya görüntüleri kapsayan ürünleri üretmeye çalışan, ülkeye sokan, satışa hazır hale getiren, satan, nakleden, depolayan, başkalarının kullanımına suna, bulunduran kişi, bir yıl ile dört yıl arasında hapis cezası ve beş bin gün süreyle adli para cezası ile cezalandırılmaktadır.

TCK (2015)'e göre üçüncü ve dördüncü fıkralarda yer alan ürün içeriklerini görsel ve yazılı basın yoluyla yayımlayan ya da yayınlanması için aracılık eden ve çocukların görmesi, dinlemesi okuması için eylemde bulunan kişi, altı yıl ile on yıl arasında hapis cezası ve beş bin gün süreyle adli para cezası ile cezalandırılmaktadır. Bu suçlar kapsamında doğan, tüzel kişilikler hakkında da bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hüküm olunur. Bu madde hükümleri, bilimsel eserlerle; üçüncü fıkra hariç olmak üzere ve çocuklara ulaşmasını engellemek koşuluyla, sanatsal ve edebi değeri olan eserler hakkında bu hüküm uygulanmaz.

3. BÖLÜM YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma sürecinde genel tarama modelinden yararlanılmıştır. Genel tarama modeli birden çok elemanın oluşturduğu bir evren hakkında genel bir kanıya ulaşmak amacıyla evrenin tamamı veya ondan alınacak bir kesitle, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan çalışmayı ifade eder (Karasar, 2003). Bu araştırmada Van ili İpekyolu, Tuşba ve Edremit ilçelerinde görev yapmakta olan sınıf, matematik, sosyal bilgiler, Türkçe ve rehber öğretmenlerden bir kesit alınarak, bu öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri incelenmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini Van ili, İpekyolu, Tuşba ve Edremit ilçelerinde görev yapan 2983 öğretmen oluşturmaktadır. Bu araştırmanın örnekleme ise; Van ili İpekyolu, Tuşba ve Edremit ilçelerinde görev yapmakta olan 402 öğretmen oluşturmaktadır. Branş dağılımında 168 sınıf, 64 matematik, 42 sosyal bilgiler, 59 Türkçe ve 69 rehber öğretmen bulunmaktadır. Bu öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri incelenmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet, yaş, kıdem, branş, medeni durum, anne-baba olma durumları ve çocuk sahibi olma durumları Tablo 3'te incelenmiştir.

3.3. Öğretmenlerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sosyo-Demografik Özellikleri

	Değişkenler	n	%
Cinsiyet	Kadın	194	48.3
	Erkek	208	51.7
Kıdem	0-3	132	32.8
	4-6	104	25.9
	7-9	66	16.4
	10+	100	24.9
	Sınıf ögr.	168	41.8
Branş	Matematik ögr.	64	15.9
	Sosyal ögr.	42	10.4
	Türkçe ögr.	59	14.7
	Rehberlik ögr.	69	17.2
	Evli	221	55.0
Medeni durum	Bekâr	175	43.5
	Boşanmış	6	1.5
Anne-baba olma durumları	Evet	173	43.0
	Hayır	229	57.0
Çocuk Sayısı	1	66	38.2
	2	73	42.2
	3	27	15.6
	4+	7	4

Tablo 3'e göre araştırmaya katılan 402 öğretmenden 194'ü (%48.3) kadın, 208'i (%51.7) erkektir. Sosyo-demografik özellikler incelenecek olursa öğretmenlerden 132'si (%32.8) 0-3 yıl, 104'ü (%25.9) 4-6 yıl, 66'sı (%16.4) 7-9 yıl, 100'ü (%24.9) ise 10 yıl ve üzeri kıdeme sahiptir. Öğretmenlerden 168'i (%41.8) sınıf öğretmeni, 64'ü (%15.9) matematik öğretmeni, 42'si (%10.4) sosyal bilgiler öğretmeni, 59'u (%14.7) Türkçe öğretmeni, 69'u (%17.2) ise rehberlik öğretmenidir. Öğretmenlerden 221'i(%55) evli, 175'i (%43.5) bekâr, 6'sı (%1.5) ise boşanmıştır. Öğretmenlerin 173'ü (%43) anne ya da baba olduklarını, 229'u (%57) anne ya da baba olmadıklarını belirtmiştir. Anne ya da baba olduklarını belirten öğretmenlerin 66'sı (%38.2) tek çocuk sahibi olduğunu, 73'ü (%42.2) 2 çocuk sahibi olduğunu, 27'si (%15.6) 3 çocuk sahibi olduğunu, 7'si (%4) 4 veya daha fazla çocuk sahibi olduğunu belirtmiştir.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerin elde edilmesi için Sağır (2013) tarafından geliştirilen Öğretmenlerin Çocuk İhmal Ve İstismarına Yönelik Farkındalık Düzeylerini Değerlendirme anketi kullanılmıştır.

Anket, kişisel bilgi formu ve öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarına yönelik farkındalık düzeylerini ölçmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Kişisel bilgi formu “*cinsiyet, kıdem, branş, yaş, medeni durum, anne ya da baba olma durumu ve çocuk sayısı*” gibi demografik özellikleri içeren sorulardan oluşmaktadır. İkinci bölüm ise öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı hakkında eğitim alma, çocuk ihmal ve istismarı durumunu bildirme, çocuk ihmal ve istismarı konusunda kendilerini yeterli görme durumları ile öğretmenlerin belirtileri ve tanımları verilen çocuk ihmal ve istismarı çeşitlerini tanıması (Fiziksel ihmal ve istismar, duygusal ihmal ve istismar, cinsel istismar, eğitimsel ihmal, ekonomik istismar) gibi sorulardan oluşmaktadır.

3.5. Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanması için kullanılan anket 2016 Mart- Nisan aylarını kapsayan zaman diliminde öğretmenlere dağıtılmış, uygulanmış ve toplanmıştır. Veri toplama aşamasında çalışmaya katılanlara araştırmanın konusu, araştırmanın amacı ve veri toplama aracının kapsamı hakkında bilgi verilmiştir. Ölçme aracının doldurulması yanıtlayıcılara bağlı olarak 15-20 dakika sürmüştür. Bu süre zarfında katılımcılardan gelen sorular cevaplandırılarak anketin sağlıklı bir şekilde doldurulması sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırma sürecinde gizlilik ön planda tutulmuş ayrıca hiçbir katılımcı araştırmaya katılması konusunda zorlanmamıştır.

Araştırmada neticesinde elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılarak SPSS 20 programıyla analiz edilmiştir. Tüm değişkenlerin frekans (f) ve yüzde (%) değerleri hesaplanmıştır. Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarına yönelik farkındalık düzeyi puanları üzerine demografik değişkenlerin etkileri incelenmiştir. Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarına yönelik farkındalık düzeyi puanlarının normallik varsayımının sağlanmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle karşılaştırmalarda Kruskal Wallis-H Testi ve

Mann Whitney U Testi kullanılmıştır. Anlamli fark gözlenen gruplarda farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığının belirlenmesi için yine Mann Whitney U Testi'nden yararlanılmıştır. Sonuçların tamamı tablolar ve yorumları ile birlikte sunulmuştur.

4. BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Öğretmenlerin Kişisel Geçmişlerine Ait Özellikler

Araştırmaya katılan öğretmenler ortaokul ve lisede kaldıkları yer, anne ve babalarının eğitim durumu, çocukluklarını geçirdikleri yer, öğretmenlik mesleğini ve branşlarını isteyerek seçip seçmedikleri ve mezun oldukları fakülte açısından Tablo 4'te incelenmiştir.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Kişisel Geçmişlerine Ait Özellikleri

Değişkenler		n	%
Ortaokul ve lisede nerede kaldınız?	Ev	303	75.4
	Yurt	85	21.1
	Diğer	14	3.5
	İlkokul	281	69.9
Annenizin eğitim durumu nedir?	Ortaokul	53	13.2
	Lise	43	10.7
	Lisans	15	3.7
	Lisansüstü	10	2.5
	İlkokul	196	48,8
Babanızın eğitim durumu nedir?	Ortaokul	64	15.9
	Lise	77	19.2
	Lisans	57	14.2
	Lisansüstü	8	2.0
Çocukluğunuzu nerede geçirdiniz?	Köy	67	16.7
	Kasaba	27	6.7
	İlçe	106	26.4
Öğretmenlik mesleğini isteyerek mi seçtiniz?	Şehir	202	50.2
	Evet	295	73.4
	Hayır	107	26.6
Branşınızı isteyerek mi seçtiniz?	Evet	288	71,6
	Hayır	114	28.4
	Eğitim Fakültesi	351	87.3
Mezuniyetinizin olduğu fakülte neresidir?	Fen-Edebiyat Fakültesi	36	9.0
	Edebiyat Fakültesi	4	1.0
	Diğer	11	2.7

Tablo 4'e göre araştırmaya katılan ortaokul ve lisede nerede kaldınız sorusuna öğretmenlerin 303'ü (%75.4) evde, 85'i (%21.1) yurttta, 14'ü (%3.5) ise diğer yerlerde kaldıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerden 281'i (%69.9) annesinin ilkokul, 53'ü (%13.2) ortaokul, 43'ü (%10.7) lise, 15'i (%3.7) lisans, 10'u (%2.5) ise lisansüstü mezunu olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerden 196'sı (%48.8) babasının ilkokul, 64'ü (%15.9) ortaokul, 77'si (%19.2) lise, 57'si (%14.2) lisans, 8'i (%2) ise lisansüstü mezunu olduğunu belirtmiştir. Çocukluğunuzu nerede geçirdiniz sorusuna öğretmenlerin 67'si (%16.7) köy, 27'si (%6.7) kasaba, 106'sı (%26.4) ilçe, 202'si (%50,2) ise şehir yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin 295'i (%73.4) öğretmenlik mesleğini isteyerek seçtiğini, 107'si (%26.6) ise isteyerek seçmediğini belirtmiştir. Öğretmenlerin 288'i (%71.6) branşını isteyerek seçtiğini, 114'ü (%28.4) isteyerek seçmediğini belirtmiştir. Öğretmenlerin 351'i (%87.3) eğitim fakültesi, 36'sı (%9) fen-edebiyat fakültesi, 4'ü (%1) edebiyat fakültesi mezunu iken, 11'i (%2.7) ise diğer fakültelerden mezundur.

4.2. Öğretmenlerin Çocuk İstismarı ve İhmali İle İlgili Eğitim Alma Durumu

Öğretmenlerin çocuk ihmali ve istismarı ile ilgili resmi bir eğitim alıp almadıkları sorusuna verdikleri cevaplara ait sonuçlar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı İle İlgili Eğitim Alma Durumlarına İlişkin Sonuçlar

Görüşler	n	%
Evet	61	15.2
Hayır	341	84.8
Toplam	402	10.0

Tablo 5'e göre öğretmenlerin 61'i (%15.2) çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili bir eğitim aldıklarını, 341'i (%84.8) ise eğitim almadıklarını belirtmişlerdir.

4.3. Okullarda Çocuk İhmal ve İstismarının Tartışılması

Öğretmenlerin buldukları okulda çocuk ihmal ve istismarı konusunda tartışma yapıp yapmadıkları sorusuna verdikleri cevaplara ait sonuçlar Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Buldukları Okulda Çocuk İhmal ve İstismarı İle İlgili Tartışma Yapma Durumlarına İlişkin Sonuçlar

Görüşler	n	%
Evet	195	48.5
Hayır	207	51.5
Toplam	402	100.0

Tablo 6’ya göre öğretmenlerin 195’i (%48.5) buldukları okulda çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili tartışma yaptıklarını, 207’si (%51.5) ise tartışma yapmadıklarını belirtmişlerdir.

4.4. Öğretmenlerin Çocuk Koruma Kanunu Hakkında Bilgilendirilme Durumları

Öğretmenlerin Çocuk Koruma Kanunu hakkında bilgilendirilip bilgilendirilmedikleri sorusuna verdikleri cevaplara ait sonuçlar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin Çocuk Koruma Kanunu Hakkında Bilgilendirilme Durumlarına İlişkin Sonuçlar

Görüşler	n	%
Evet	108	26.9
Hayır	294	73.1
Toplam	402	100.0

Tablo 7’ye göre öğretmenlerin 108’i (%26.9) Çocuk Koruma Kanunu hakkında bilgilendirildiklerini, 294’ü (%73.1) ise kanun hakkında bilgilendirilmediklerini belirtmişlerdir.

4.5. Çocuk İhmal ve İstismarı Şüphesinin Bildirilmesi

Öğretmenlerin kanunlara göre çocuk ihmal ve istismarı şüphesini bilgilendirmek zorunda olup olmadıkları sorusuna verdikleri cevaplara ait sonuçlar Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin Kanunlara Göre Çocuk İhmal ve İstismarı Şüphesini Bilgilendirmek Zorunda Olup Olmadığı İlişkin Sonuçlar

Görüşler	n	%
Evet	358	89.1
Hayır	44	10.9
Toplam	402	100

Tablo 8’e göre öğretmenlerin 358’i (%89.1) kanunlara göre çocuk ihmal ve istismarı şüphesini bilgilendirmek zorunda olduğunu, 44’ü (%10.9) ise bilgilendirmek zorunda olmadığını belirtmiştir.

4.6. Kanunlara Göre Çocuk İhmal ve İstismarı Şüphesini Bildirmek Zorunda Mısınız? Cevabınız Hayır İse Neden Bildirim Yapmazsınız?

Kanunlara göre çocuk ihmal ve istismarını bilgilendirmek zorunda olmadığını belirten öğretmenlerin neden bildirim yapmadıkları sorusuna verdikleri cevaplara ait sonuçlar Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9’a bakıldığında kanunlara göre çocuk ihmal ve istismarını bilgilendirmek zorunda olmadığını belirten öğretmenlerin 30’u (%27.5) sosyal servislerin konuyla ilgilenmeyeceğini düşündüğü için, 1’i (%0.9) sorunu kendisinin daha iyi çözebileceğini düşündüğü için, 1’i (%0.9) konu ile uğraşmak istemediği için, 37’si (%33.9) yasal süreçlere ait bilgisi olmadığı için, 17’si (%15.6) çocuğu içinde bulunduğu durumdan daha kötü bir duruma sokacağından korktuğu için, 8’i (%7.3) konuya ait yetersiz kanıt olduğu için, 14’ü (%12.8) şüpheler doğru çıkarsa çocuğun ailesinden ayrılacağını düşündüğü için, 1’i (%0.9) ise diğer sebeplerden dolayı çocuk ihmal ve istismarını bildirmeyeceklerini belirtmişlerdir.

Tablo 9. Öğretmenlerin Kanunlara Göre Çocuk İhmal ve İstismarını Bilgilendirmek Zorunda Olmadığını Belirten Öğretmenlerin Neden Bildirim Yapmadıkları Sorusuna İlişkin Sonuçlar

Görüşler	n	%
Sosyal servislerin konuyla yeteri derecede ilgilenmeyeceğine inandığım için	30	27.5
Sorunu kendim daha iyi çözebileceğimi düşündüğüm için	1	0.9
Konu ile uğraşmak istemediğim için	1	0.9
Yasal süreçlere ait bilgim olmadığı için	37	33.9
Çocuğu şimdiki bulunduğu durumdan daha kötü bir duruma sokacağıma korktuğum için	17	15.6
Konuya ait yetersiz kanıt olduğu için	8	7.3
Şüpheler doğru çıkarsa çocuğun ailesinden ayrılacağını düşündüğüm için	14	12.8
Diğer	1	0.9
Toplam	109	100.0

*Toplam görüş sayısı üzerinden hesaplama yapılmıştır.

4.7. Vicdani Anlamda Çocuk İhmal ve İstismarı Şüphesini Bildirmekten Sorumlu Olduğunuzu Düşünüyor musunuz?

Öğretmenlerin vicdani anlamda çocuk ihmal ve istismarı şüphesini bilgilendirmekten sorumlu olduğunu düşünüp düşünmediği sorusuna verdikleri cevaplara ait sonuçlar Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Öğretmenlerin Vicdani Anlamda Çocuk İhmal ve İstismarı Şüphesini Bilgilendirmekten Sorumlu Olduğunu Düşünüp Düşünmediğine İlişkin Sonuçlar

Görüşler	n	%
Evet	399	99.3
Hayır	3	0.7
Toplam	402	100

Tablo 10'a göre öğretmenlerin 399'u (%99.3) vicdani anlamda çocuk ihmal ve istismarı şüphesini bilgilendirmekten sorumlu olduğunu, 3'ü (%0.7) ise sorumlu olmadığını düşünmektedir.

4.8. Çocuk İhmal ve İstismarı Durumunu Tespit Ettiğinizde Öncelikle Kime Bildirirsiniz?

Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı durumunu tespit ettiğinizde öncelikle kime bildirirsiniz sorusuna verdikleri cevaplara ait sonuçlar Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Durumunu Tespit Ettiğinizde Öncelikle Kime Bildirirsiniz Sorusuna Verdikleri Yanıtlara İlişkin Sonuçlar

Birimler	n	%
Sosyal Hizmetler Müdürlüğü’ne bildirim	189	9.4
Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bildirim	207	10.3
Sağlık Müdürlüğü’ne bildirim	263	13.0
Okul Aile Birliği’ne bildirim	323	16.0
Polise bildirim	338	16.7
Okul yönetimine bildirim	341	16.9
Veliye bildirim	320	15.8
Diğer	38	1.9
Toplam	2019	100.0

*Toplam görüş sayısı üzerinden hesaplama yapılmıştır.

Tablo 11’e göre, öğretmenlerin 189’u (%9.4) çocuk ihmal ve istismarı durumunu tespit ettiğinde durumu önem sırasına göre Sosyal Hizmetler Müdürlüğü’ne, 207’si (%10.3) Milli Eğitim Müdürlüğü’ne, 163’ü (%13) Sağlık Müdürlüğü’ne, 323’ü (%16) Okul Aile Birliği’ne, 338’i (%16.7) polise, 341’i (%16.9) okul yönetimine, 320’si (%15.8) veliye, 38’i (%1.9) ise diğer yetkili mercilere bildireceğini belirtmiştir.

Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı durumunu tespit ettiğinizde öncelikle kime bildirirsiniz sorusuna verdikleri yanıtların önem sırasına ilişkin sonuçlar Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12’ye göre, öğretmenler çocuk ihmal ve istismarı durumunu tespit ettiklerinde ilk önce okul yönetimine ($X \pm S = 2.03 \pm 1.55$) bildirimde bulunacaklarını, ikinci olarak veliye ($X \pm S = 3.28 \pm 1.86$) bildirimde bulunacaklarını, üçüncü olarak da polise ($X \pm S = 3.54 \pm 1.99$) bildirimde bulunacaklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler en son bildirimde bulunacakları seçeneğin ise okul aile birliği ($X \pm S = 6.34 \pm 1.86$) ve diğer ($X \pm S = 7.53 \pm 1.56$) seçenekler olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 12. Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Durumunu Tespit Ettiğinizde Öncelikle Kime Bildirirsiniz Sorusuna Verdikleri Yanıtların Önem Sırasına İlişkin Sonuçlar

Birimler	X	S
Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'ne bildirim	4.38	2.33
Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bildirim	4.71	1.44
Sağlık Müdürlüğü'ne bildirim	5.18	1.19
Okul Aile Birliği'ne bildirim	6.34	1.86
Polise bildirim	3.54	1.99
Okul yönetimine bildirim	2.03	1.55
Veliye bildirim	3.28	1.86
Diğer	7.53	1.56

4.9. Aşağıdaki İhmal veya İstismar Çeşitlerinden Herhangi Birine Müdahale Durumunuz Nedir?

Öğretmenlerin fiziksel, duygusal ve eğitimsel ihmal durumuna müdahale durumlarının ne olduğu sorusuna verdikleri yanıtların önem sırasına ilişkin sonuçları Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13. Öğretmenlerin Fiziksel, Duygusal ve Eğitimsel İhmal Durumuna Müdahale Durumlarının Ne Olduğu Sorusuna Verdikleri Yanıtların Önem Sırasına İlişkin Sonuçları

Görüşler	X	S. S
Fiziksel ihmal	1.43	0.72
Duygusal ihmal	2.15	0.62
Eğitimsel ihmal	2.42	0.75

Tablo 13'e göre, öğretmenler çocukların fiziksel, duygusal ve eğitimsel ihmal durumunu tespit ettiklerinde ilk önce fiziksel ihmale ($X \pm S = 1.43 \pm 0.72$) karşı müdahalede bulunacaklarını, ikinci olarak duygusal ihmale ($X \pm S = 2.15 \pm 0.62$) karşı müdahalede bulunacaklarını, son olarak ise eğitimsel ihmale ($X \pm S = 2.42 \pm 0.75$) karşı müdahalede bulunacaklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik istismar durumuna müdahale durumlarının ne olduğu sorusuna verdikleri yanıtların önem sırasına ilişkin sonuçları Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14. Öğretmenlerin Fiziksel, Duygusal, Eğitimsel ve Ekonomik İstismar Durumuna Müdahale Durumlarının Ne Olduğu Sorusuna Verdikleri Yanıtların Önem Sırasına İlişkin Sonuçları

Görüşler	X	S. S
Fiziksel istismar	1.36	0.74
Duygusal istismar	2.39	0.89
Eğitimsel istismar	2.83	0.82
Ekonomik istismar	3.42	0.87

Tablo 14'e göre, öğretmenler çocukların fiziksel, duygusal, eğitimsel ve ekonomik istismar durumunu tespit ettiklerinde ilk önce fiziksel istismara ($X \pm S = 1.36 \pm 0.74$), ikinci olarak duygusal istismara ($X \pm S = 2.39 \pm 0.89$), üçüncü olarak eğitimsel istismara ($X \pm S = 2.83 \pm 0.82$) son olarak ise ekonomik istismara ($X \pm S = 3.42 \pm 0.87$) karşı müdahalede bulunacaklarını belirtmişlerdir.

4.10. Çocuk İhmal ve İstismarı İle İlgili Bildirimde Bulduğunuz Yöneticiniz Sizi Destekler mi?

Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarın bildirmesi halinde okul yöneticileri tarafından desteklenip desteklenmeyeceğine ilişkin görüşlerine ait sonuçlar Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15. Öğretmenlerin Çocuk İhmal veya İstismarını Bildirmesi Durumunda Yöneticisi Tarafından Desteklenmesi Durumlarına İlişkin Sonuçlar

Görüşler	n	%
Evet	315	78.4
Hayır	87	21.6
Toplam	402	100.0

Tablo 15'e göre, öğretmenlerin 315'i (%78.4) çocuk ihmal ve istismarı ile karşılaştıklarında durumu yöneticilerine bildirdiğinde yöneticisi tarafından destekleneceğini, 87'si (%21.6) ise desteklenmeyeceğini düşünmektedir.

4.11. Öğretmenlerin İhmal ve İstismar Konusundaki Yeterlilikleri

Öğretmenlerin ihmal ve istismar çeşitleri hakkında kendilerini yeterli görüp görmediklerine ilişkin sonuçlar Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. Öğretmenlerin İhmal ve İstismar Konusundaki Yeterlilik Sonuçları

	Birimler	X	S.S
14.	Fiziksel istismarın belirtileri konusunda kendimi yeterli görmekteyim	3.49	1.09
15.	Duygusal istismarın belirtileri konusunda kendimi yeterli görmekteyim	3.09	1.21
16.	Cinsel istismarın belirtileri konusunda kendimi yeterli görmekteyim	2.84	1.32
17.	Ekonomik istismarın belirtileri konusunda kendimi yeterli görmekteyim	3.41	1.07
18.	Fiziksel ihmalin belirtileri konusunda kendimi yeterli görmekteyim	3.60	1.13
19.	Duygusal ihmalin belirtileri konusunda kendimi yeterli görmekteyim	3.19	1.20
20.	Eğitimsel ihmalin belirtileri konusunda kendimi yeterli görmekteyim	3.75	1.07

Puan skalasına ait bilgiler aşağıda verilmiştir.

Puan Skalası	
Kesinlikle Yeterli Görmüyorum	1.00 – 1.80
Yeterli Görmüyorum	1.81 – 2.60
Kararsızım	2.61 – 3.40
Yeterli Görüyorum	3.41 – 4.20
Kesinlikle Yeterli Görüyorum	4.21 – 5.00

Tablo 16’ya göre, öğretmenlerin duygusal istismar ($X \pm S = 3.09 \pm 1.21$), cinsel istismar ($X \pm S = 2.84 \pm 1.32$) ve duygusal ihmal belirtileri ($X \pm S = 3.19 \pm 1.20$) konusunda kendilerini yeterli görüp görmeme konusunda kararsız oldukları ortaya çıkmıştır. Ancak öğretmenlerin fiziksel istismar ($X \pm S = 3.49 \pm 1.09$), ekonomik istismar ($X \pm S = 3.41 \pm 1.07$), fiziksel ihmal ($X \pm S = 3.60 \pm 1.13$) ve eğitimsel ihmal ($X \pm S = 3.75 \pm 1.07$) belirtileri konusunda kendilerini yeterli gördükleri ortaya çıkmıştır. Yani öğretmenlerin kendilerini en yeterli hissettiği ihmal ve istismar çeşidinin eğitimsel ihmal olduğu ortaya çıkmıştır. Eğitimsel ihmal belirtileri öğretmenlerin en kolay fark ettikleri ihmal ve istismar çeşididir.

4.12. İhmal ve İstismar Tanım ve Belirtileri

Öğretmenlerin çocuk koruma kanunu hakkında bilgilendirildikten sonra kendilerine yöneltilen ifadelerin hangi tür ihmal ve istismara yönelik olduğu konusunda verdikleri yanıtlara ait sonuçlar Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17’e göre, “Çocuğun kaza dışı hasar görmesi ya da fiziksel olarak cezalandırılması olarak tanımlanmaktadır. Bu hasar durumu hafif, ağır ya da öldürücü olabilmektedir. Belirtileri; baldır ve bacaklarda morluk, çok sayıda sigara yanıkları, el izi, ebeveynin tutarsız öyküleri, tedaviye başvuruda izah edilmeyen gecikmeler, ebeveynde ve bakıcılarda düşmanca davranışlar” ifadesine öğretmenlerin 69’u (%17.2) fiziksel ihmal, 332’si (%80.1) fiziksel istismar, 7’si (%1.7) duygusal istismar, 4’ü (%1) ise cinsel istismar yanıtını vermiştir.

“Çocuğa yeterli sevgi gösterememe, aşırı koruma, aşırı hoşgörü, tehdit edici şekilde davranma, çocuğu reddetme, çocuğa sürekli sözel saldırıda bulunma veya çocuğun korkutulması, aşağılanması ve ilgide tutarsızlık gibi faktörler olarak tanımlanır” ifadesine öğretmenlerin 5’i (%1.2) fiziksel ihmal, 387’si (%96.3) duygusal ihmal ve istismar, 7’si (%1.7) eğitimsel ihmal, 3’ü (%0.7) ise cinsel istismar yanıtını vermiştir.

“Çocuğun bakımını üstlenen kişilerin çocuk için gerekli olan beslenme, tıbbi bakım, giyim ve korunma gibi temel ihtiyaçları karşılamamaları ve bunların temin edilmemesi şeklinde belirtilmektedir. Belirtiler; gelişme gerilikleri, davranış bozuklukları, beslenmenin yetersiz görüldüğü solgun ve zayıf yapı, kirli ve uygunsuz giyecekler” ifadesine öğretmenlerin 142’si (%35.3) fiziksel ihmal, 25’i (%6.2) duygusal ihmal ve istismar, 9’u (%2.2) eğitimsel ihmal, 5’i (%1.2) cinsel istismar, 221’i (%55) ise ekonomik istismar yanıtını vermiştir.

Tablo 17. Öğretmenlerin Çocuk Koruma Kanunu Hakkında Bilgilendirilme Durumlarına İlişkin Sonuçlar

Görüşler		n	%
21.	Çocuğun kaza dışı hasar görmesi ya da fiziksel şekilde cezalandırılması olarak tanımlanmaktadır. Bu hasar durumu hafif, ağır ya da öldürücü olabilmektedir. Belirtileri; baldır ve bacaklarda morluk, çok sayıda sigara yanıkları, el izi, ebeveynde ve bakıcılarda düşmanca davranışlar.	Fiziksel ihmal	69 17.2
		Fiziksel istismar	332 80.1
		Duygusal istismar	7 1.7
		Cinsel istismar	4 1.0
		Toplam	402 100,0
22.	Çocuğa yeterli sevgi gösterememe, aşırı koruma, aşırı hoşgörü, tehdit edici şekilde davranma, çocuğu reddetme veya çocuğun korkutulması, aşağılanması ve ilgide tutarsızlık gibi faktörler olarak tanımlanır.	Fiziksel ihmal	5 1.2
		Duygusal ihmal ve istismar	387 96.3
		Eğitimsel ihmal	7 1.7
		Cinsel istismar	3 0.7
		Toplam	402 100.0
23.	Çocuğun başkaları tarafından yaşam için gerekli olan beslenme, tıbbi bakım, giyim ve korunma gibi temel ihtiyaçlardan yoksun bırakılması ve bunların sağlanmaması durumu olarak ifade edilmektedir. Belirtiler; gelişme gerilikleri, davranış bozuklukları, beslenmenin yetersiz olması, kirli ve uygunsuz giyecekler.	Fiziksel ihmal	142 35.3
		Duygusal ihmal ve istismar	25 6.2
		Eğitimsel ihmal	9 2.2
		Cinsel istismar	5 1.2
		Ekonomik istismar	221 55.0
		Toplam	405 100.0
24.	Yetişkinlerin cinsel çıkarları doğrultusunda çocuğun kullanılması olarak tanımlanır. Belirtileri; açıklaması olmayan ağız, dudak ve genital bölgelerde ağrı, şişme, kızarma, kanma vb. rahatsızlıklar.	Fiziksel ihmal	6 1.5
		Duygusal ihmal ve istismar	1 0.2
		Eğitimsel ihmal	5 1.2
		Cinsel istismar	388 96.5
		Ekonomik istismar	2 0.5
		Toplam	402 100.0
25.	Çocuğun zorunlu eğitim çağı gelmesine rağmen okula gönderilmemesi olarak tanımlanır. Belirtiler; okula devamlılığın sağlanmaması, eğitim başarısı için gerekli ihtiyaçların karşılanmaması ve gerekli desteğin sağlanmaması.	Fiziksel ihmal	2 0.5
		Duygusal ihmal ve istismar	3 0.7
		Eğitimsel ihmal	384 95.5
		Cinsel istismar	3 0.7
		Ekonomik istismar	10 2.5
Toplam	402 100.0		
26.	Çocuğun zihinsel ve fiziksel gelişimini olumsuz yönde etkileyen, yaşı ve gücü ile orantılı olmayan işlerde ucuz emek olarak çalıştırılmasıdır. Belirtileri; 18 yaşın altında olmasına rağmen çalışmaya zorlanması.	Fiziksel ihmal	18 4.5
		Duygusal ihmal ve istismar	3 0.7
		Eğitimsel ihmal	13 3.2
		Cinsel istismar	1 0.2
		Ekonomik istismar	367 91.3
Toplam	402 100.0		

“Yetişkinlerin cinsel çıkarları doğrultusunda çocuğun kullanılması olarak tanımlanır. Belirtileri; açıklama konusunda zorluk yaşanan ağız, dudak ve genital bölgelerde ağrı, şişme, kızarma, kanama vb. rahatsızlıklar” ifadesine öğretmenlerin 6’sı (%1.5) fiziksel ihmal, 1’i (%0.2) duygusal ihmal ve istismar, 5’i (%1.2) eğitimsel ihmal, 388’i (%96.5) cinsel istismar, 2’si (%0.5) ise ekonomik istismar yanıtını vermiştir.

“Çocuğun zorunlu eğitim çağı gelmesine rağmen okula gönderilmemesi olarak tanımlanır. Belirtiler; okula devamlılığın sağlanmaması, eğitimini başarılı bir şekilde sürdürmek için gerekli ihtiyaç ve destekten yoksun olması” ifadesine öğretmenlerin 2’si (%0.5) fiziksel ihmal, 3’ü (%0.7) duygusal ihmal ve istismar, 384’ü (%95.5) eğitimsel ihmal, 3’ü (%0.7) cinsel istismar, 10’u (%2.5) ekonomik istismar yanıtını vermiştir.

“Çocuğun fizik ve zihin gelişimini olumsuz anlamda etkileyen, yaşı ve gücü ile orantılı olmayan işlerde ucuz emek olarak çalıştırılmasıdır. Belirtileri; 18 yaşın altında olmasına rağmen çalışmaya zorlanması” ifadesine öğretmenlerin 18’i (%4.5) fiziksel ihmal, 3’ü (%0.7) duygusal ihmal ve istismar, 13’ü (%3.2) eğitimsel ihmal, 1’i (%0.2) cinsel istismar, 367’si (%91.3) ise ekonomik istismar yanıtını vermiştir.

4.13. Bilgi Düzeyi Normallik Dağılımı

Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeylerinin normallik testi sonuçlarına ait bulgular Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18. Normallik Dağılımı

Bilgi Düzeyi	Kolmogorov-Smirnov Testi		
	İstatistik	Df	P Değeri
	0.064	402	0.001

H_{01} : Bilgi düzeyi ile normal dağılım arasında fark yoktur.

H_{s1} : Bilgi düzeyi ile normal dağılım arasında fark vardır.

Tablo 18'e göre, öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri ile normal dağılım arasında istatistiksel olarak fark vardır ($p < 0.05$).

Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mann Whitney-U Testi yapılmış olup bulgular Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19. Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Konusundaki Farkındalık Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacı İle Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Boyut	Değişken	Gruplar	n	$\bar{x}_{sıra}$	Mann Whitney-U	<i>p</i>
Bilgi Düzeyi	Cinsiyet	Kadın	194	191.41	18219.5	0.092
		Erkek	208	210.91		

Tablo 19'a göre, Mann Whitney U Testi sonucunda, öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($p > 0.05$). Yani öğretmenlerin cinsiyetleri öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri arasında fark yaratmamaktadır.

Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeylerinin branşlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonuçlarına ait bulgular Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20. Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Konusundaki Farkındalık Düzeylerinin Branşlarına Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Boyut	Değişken	Gruplar	$\bar{x}_{sıra}$	<i>sd</i>	χ^2	<i>p</i>	
Bilgi Düzeyi	Branş	Sınıf ögr.	168	211.64	28.27 3	4	< 0.001
		Matematik ögr.	64	148.51			
		Sosyal ögr.	42	190.95			
		Türkçe ögr.	59	181.97			
		Rehberögr.	69	249.08			

Kruskall Wallis-H Testi sonucunda, öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri ile branşlarına ait sıra ortalamaları arasındaki

farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=28.273$; $p<0,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21. Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Konusundaki Farkındalık Düzeylerinin Branşlarına Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Değişken	Gruplar	P Değeri				
		Sınıf öğr.	Matemati k öğr.	Sosyal öğr.	Türkçe öğr.	Rehberlik öğr.
Branş	Sınıf öğr.	-	0,001	0.333	0.097	0.053
	Matematik öğr.		-	0.097	0.099	< 0.001
	Sosyal öğr.			-	0.686	0.011
	Türkçe öğr.				-	0.001
	Rehberlik öğr.					-

Mann Whitney U Testi sonucunda ise farklılığın sınıf öğretmenleri ile matematik öğretmenleri arasında, matematik öğretmenleri ile rehberlik öğretmenleri arasında, sosyal bilgiler öğretmenleri ile rehberlik öğretmenleri arasında, Türkçe öğretmenleri ile rehberlik öğretmenleri arasında olduğu ortaya çıkmıştır. Rehber öğretmenler ile sınıf öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeylerinin diğerlerine göre daha yüksek olduğunu söylemek mümkündür.

Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeylerinin medeni durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonuçlarına ait bulgular Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22. Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Konusundaki Farkındalık Düzeylerinin Medeni Durumlarına Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Boyut	Değişken	Gruplar	<i>n</i>	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Bilgi Düzeyi	Medeni Durum	Evli	221	198.42	0.473	2	0.789
		Bekâr	175	205.83			
		Boşanmış	6	188.75			

Kruskall Wallis-H Testi sonucunda, öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri ile medeni durumlarına ait sıralamalar ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeylerinin anne baba olma durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mann Whitney-U Testi yapılmış olup bulgular Tablo 23'te verilmiştir.

Tablo 23. Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Konusundaki Farkındalık Düzeylerinin Anne Baba Olma Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacı İle Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Boyut	Değişken	Gruplar	n	$\bar{x}_{sıra}$	Mann Whitney-U	<i>p</i>
Bilgi Düzeyi	Anne-Baba	Evet	173	200.45	19627	0.875
	Olma	Hayır	229	202.29		

Tablo 23'e göre, Mann Whitney U Testi sonucunda, öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri ile anne baba olma durumları arasında fark olup olmadığına dair görüşlerine ait sıralamalar ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$). Yani öğretmenlerin anne ya da baba olmaları öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri arasında fark yaratmamaktadır.

Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeylerinin resmi eğitim alma durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mann Whitney-U Testi yapılmış olup bulgular Tablo 24'te verilmiştir.

Tablo 24. Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Konusundaki Farkındalık Düzeylerinin Resmi Eğitim Alma Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacı İle Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Boyut	Değişken	Gruplar	n	$\bar{x}_{sıra}$	Mann Whitney-U	<i>p</i>
Bilgi Düzeyi	Resmi Eğitim	Evet	61	246.47	7657.5	0.001
	Alma	Hayır	341	193.46		

Tablo 24'e göre, Mann Whitney U Testi sonucunda, öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri ile resmi eğitim alma durumları arasında

fark olup olmadığına dair görüşlerine ait sıralamalar ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Yani öğretmenlerin resmi eğitim almaları öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeylerini artırmaktadır.

Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeylerinin Çocuk Koruma Kanunu hakkında bilgi sahip olup olmamalarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mann Whitney-U Testi yapılmış olup bulgular Tablo 25’te verilmiştir.

Tablo 25. Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Konusundaki Farkındalık Düzeylerinin Çocuk Koruma Kanunu Hakkında Bilgi Sahibi Olma Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacı İle Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Boyut	Değişken	Gruplar	n	$\bar{x}_{sıra}$	Mann Whitney-U	<i>p</i>
Bilgi Düzeyi	Çocuk Koruma Kanunu	Evet	108	237,49	11990	< 0,001
		Hayır	294	188,28		

Tablo 25’e göre, Mann Whitney U Testi sonucunda, öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri ile Çocuk Koruma Kanunu hakkında bilgi sahibi olup olmamaları arasında fark olup olmadığına dair görüşlerine ait sıra ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Yani öğretmenlerin Çocuk Koruma Kanunu hakkında bilgi sahibi olmaları öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeylerini artırmaktadır.

Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeylerinin kıdemlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonuçlarına ait bulgular Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26. Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Konusundaki Farkındalık Düzeylerinin Kıdemlerine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Boyut	Değişken	Gruplar	n	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Bilgi Düzeyi	Kıdem	0-3 Yıl	132	205,51	9,271	3	0,026
		4-6 Yıl	104	189,75			
		7-9 Yıl	66	174,67			
		10 Yıl ve üzeri	100	226,14			

Kruskall Wallis-H Testi sonucunda, öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri ile kıdemlerine ait sıralamalar ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Farklılığın hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney-U testi sonuçları Tablo 27’de verilmiştir.

Tablo 27. Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Konusundaki Farkındalık Düzeylerinin Kıdemlerine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Değişken	Gruplar	P Değeri			
		0-3 Yıl	4-6 Yıl	7-9 Yıl	10 Yıl ve üzeri
Kıdem	0-3 Yıl	-	0.286	0.051	0.131
	4-6 Yıl		-	0.527	0.040
	7-9 Yıl			-	0.006
	10 Yıl ve üzeri				-

Mann Whitney-U Testi sonucunda ise farklılığın 4-6 yıl kıdemli öğretmenler ile 10 yıl ve üzeri kıdemli öğretmenler arasında, 7-9 yıl kıdemli öğretmenler ile 10 yıl ve üzeri kıdemli öğretmenler arasında olduğu ortaya çıkmıştır. Yani sonuçlara bakıldığında 10 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeylerinin diğerlerine göre daha yüksek olduğunu söylemek mümkündür.

Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeylerinin sahip oldukları çocuk sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonuçlarına ait bulgular Tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 28. Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Konusundaki Farkındalık Düzeylerinin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Boyut	Değişken	Gruplar	n	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
Bilgi Düzeyi	Çocuk Sayısı	1 Çocuk	66	81.27	2.164	3	0.539
		2 Çocuk	73	88.82			
		3 Çocuk	27	91.17			
		4 Çocuk ve üstü	7	106.00			

Kruskall Wallis-H Testi sonucunda, öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri ile sahip oldukları çocuk sayısına ait sıra ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=2.164$; $p>0.05$).

5. BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu bölümde; katılımcılara uygulanan, öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarına yönelik farkındalık düzeyleri anketinin sonuçlarının yorumlaması yer almaktadır.

Araştırma bulguları yorumlandığında, öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarına yönelik resmi bir eğitim alıp almadıkları sorusuna verdikleri cevaplar bir eğitimin alınmadığı gerçeğini bize gösteriyor. Araştırmaya katılan 402 öğretmenin %84,8'i (n=342) eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuç konunun önemi açısından tartışılır bir tablo ortaya koymaktadır.

Literatür incelendiğinde araştırmamızın sonuçlarına benzer bulgulara ulaşıldığı görülmektedir. Sarıbaş (2013) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin büyük çoğunluğunun bir eğitim almadığı gerçeğine ulaşılmıştır. Tugay (2008) tarafından yapılan araştırmada 400 öğretmenin (%93,8) büyük çoğunluğunun çocuk ihmal ve istismarına yönelik resmi bir eğitim almadıkları görülmüştür. Kürklü (2011) ve Sağır (2013) tarafından yapılan araştırmalarda da benzer bulgulara ulaşılmıştır. Sağır tarafından yapılan araştırmada 537 öğretmenin %89,7'si resmi bir eğitim almadıklarını belirtmiştir.

Bazı üniversitelerde seçmeli ders kapsamında okutulan “Çocuk İstismarı ve İhmali” derslerinin konunun hassasiyetinin kavranması noktasında ve bu konuya yönelik bilgi düzeyinin artırılması noktasında yetersiz kaldığı gerçeğini bize göstermektedir. Bu derslerin her zaman seçilememesi ve müfredatta çoğu zaman kendine yer bulamamış olması çocuk ihmal ve istismarına yönelik olarak bilgilenmenin yetersiz kalmasına yol açmaktadır. Bir başka husus ise öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki birincil bilgi kaynağının medya olmasıdır. Medyanın çocuk ihmal ve istismarı konusunda gerekli özeni göstermemesi ve konuyu yüzeysel bir şekilde aktarması aynı zamanda bilgi kaynağının da sağlam temellere dayanmaması tedirgin edici bir tablonun ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır (Erol, 2007).

Katılımcıların %51.5'i (n=207) okulda çocuk ihmal ve istismarı konusunda tartışma yapılmadığını beyan ederken %48.5'i (n=195) de nadiren de olsa bu konuda tartışmaların yapıldığını belirtmişlerdir. Daha önce yapılan araştırma bulguları incelendiğinde Sağır (2013) tarafından yapılan araştırmada çalışmamıza yakın sonuçlar ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %69.9'u okulda nadiren de olsa çocuk ihmal ve istismarı konusunda tartışmaların yapıldığını belirtmişlerdir. Tugay (2008) tarafından yapılan araştırmada da öğretmenlerin %54'ü okullarında çocuk ihmal ve istismarıyla ilgili tartışmaların yapıldığını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusunu kendi okullarında tartışıyor olmaları konuya yönelik yeni bilgilerin öğrenilmesinde ve istismarın farklı türleri hakkında bilgi sahibi olmaları açısından önem arz etmektedir (Walsh ve ark., 2005). Son dönemde yapılan araştırma bulgularından yola çıkarak okullarda çocuk ihmal ve istismarı konusunda tartışmaların yapılıyor olması, konunun özellikle son yıllarda daha çok yerel ve ulusal basında kendine yer bulması etkili olmuş olabilir.

Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin %73.1'i (n=294) Çocuk Koruma Kanunu hakkında bilgilendirilmediklerini %26.9'u (n=108) ise çocuk koruma kanunu hakkında bilgilendirildiklerini belirtmişlerdir. Literatürü incelediğimizde ise araştırma sonuçlarımızla paralel sayılabilecek sonuçların ortaya çıkmış olduğu görülmektedir. Pala (2011) tarafından yapılan araştırmada katılımcıların 8'i (%4.7) Çocuk Koruma Kanunu hakkında bilgilendirildiklerini belirtirken 163'ü (%95.3) ise bilgilendirilmediğini belirtmiştir. Tugay (2008) tarafından gerçekleştirilen araştırmada katılımcıların sadece %13.5'i Çocuk Koruma Kanunu hakkında bilgilendirildiklerini belirtmişlerdir. Sağır (2013) tarafından yapılan araştırmada da benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin sadece %24.2'sinin Çocuk Koruma Kanunu hakkında bilgilendirildiklerini ortaya çıkarmıştır.

Walsh ve ark. (2005) tarafında Avusturalya'da yapılan bir araştırmada ise ülkemizde yapılan araştırma bulgularının tersi elde edilmiştir. Katılımcıların %93.3'nün çocukları korumaya yönelik tedbir ve eğitimler aldıklarını belirtmişlerdir. Ülkemizde yapılan çalışma sonuçlarına nazaran çok farklı bir tablonun ortaya çıkmasının sebebi Avusturalya'da çocukları korumaya yönelik zorunlu bir hizmet öncesi eğitimin var

olmasıdır. Bu bağlamda kamu çalışanları ve eğitim kurumlarında istihdam edilecekler olanlar çocuk ihmal ve istismarıyla ilgili kapsamlı eğitimlere tabi tutulmaktadırlar.

Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların %89.1'i (n=358) çocuk ihmal ve istismarı şüphesini kanunlara göre bildirmek zorunda olduklarını %10,9'u (n=44) ise bildirmek zorunda olmadıklarını belirtmiştir. Literatüre baktığımızda çalışmamızın bulgularıyla benzer sonuçların ortaya çıkmış olduğunu görüyoruz. Tugay (2008) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öğretmenlerin %51.2'si kanunlara göre çocuk istismarını ve ihmalini bildirme konusunda kendilerinin yükümlü olduklarını belirtmişlerdir. Kürklü (2011) tarafından yapılan çalışmada ise öğretmenlerin %85.9'u kanunlara göre çocuk ihmal ve istismarını bildirmek zorunda olduklarını belirtmişlerdir. Son dönemde Sağır (2013) tarafından yapılan araştırmada ise çalışmaya katılan öğretmenlerin %84.4'ü kanunlara göre çocuk ihmal ve istismarını bildirmek zorunda oldukları yönünde görüş belirtmişlerdir. Kenny (2004) tarafından Amerika'da yapılan araştırma sonucuna göre ise çocuk ihmal ve istismarıyla ilgili yeterli düzeyde eğitim almış öğretmenlerin daha fazla bildirimde buldukları görülmüştür.

Yapılan çalışma sonuçlarından hareketle benzer sonuçlar ortaya çıkmış olsa da ihmal ve istismar olaylarının çoğu gizli kalmaktadır. Kanunlar göz önüne alındığında öğretmenler çocuk ihmal ve istismarını bildirme zorunluluğunu bilse de çoğu zaman sorumluluk almaktan kaçınmakta veya olayı görmezden gelebilmektedirler. Türkiye'de çocuk ihmal ve istismarı konusunda yaşanan temel sıkıntılardan biriside bildirim ve bildirimde izlenecek temel bir yol haritasının olmayışıdır. Milli eğitim politikaları içinde çocuğun korunmasına yönelik maddeler yer alsa da ve olayın meydana gelmesiyle başvurulacak kurum ve kuruluşlar mevcut olsa da, çocuk ihmal ve istismarının bildirim süreci ve bununla ilgili birimlerin oluşturulmasına ilişkin etkin ve açık bir uygulama mevcut değildir. Öğretmenleri her halükarda zorunlu bırakan, Milli Eğitim Bakanlığı Yönetmeliği içinde standart olarak hazırlanmış bir bildirim süreci ve işleyişi bulunmamaktadır. Bununla birlikte kanun ve eğitimle ilgili elde ettiğimiz sonuçlar göstermektedir ki ülke bazında çocuk ihmal ve istismarının önlenmesi amacı ile bildirime yönelik açık ve ayrı düzenlemelerin yapılmasının yanı sıra öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili düzenli hizmet içi eğitimlere tabi tutulmaları son derece önem arz etmektedir (Pala, 2011).

Araştırmamıza katılan 402 öğretmenden 399'u (%99.3) çocuk ihmal ve istismarını vicdanen bildirmekle yükümlü olduğunu belirtmiştir. Literatüre bakıldığında araştırma bulgularımızla tutarlı sonuçların olduğu görülmektedir. Sarıbaş (2013) tarafında yapılan araştırmada öğretmenlerin %100 vicdanen çocuk ihmal ve istismarını bildirmekle yükümlü olduğunu belirtmiştir. Sağır (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, araştırmaya katılan öğretmenlerin %98'i, Kürklü (2011) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin %99.2'si, Pala (2011) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin %96.4'ü, Tugay (2008) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öğretmenlerin %85.2'si vicdanen çocuk ihmal ve istismarını bildirmekle yükümlü olduklarını belirtmişlerdir.

Araştırma sonuçlarından hareketle öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu çocuk ihmal ve istismarını vicdanen bildirmekle yükümlü olduğunu belirtmişlerdir. Dikkat çeken nokta bu sonuç yasal olarak bildirmekle yükümlü olunan durumdan daha yüksek bir orana sahiptir. Bunun nedeni ise öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarını yasal anlamda bildirimde bulunma zorunluluğunun olduğunu bilmemeleri olabilir (Sağır, 2013).

Çocuk ihmal ve istismarının tespit edilmesi durumunda nerelere bildirileceği konusunda öğretmenler ilk olarak olayı okul yönetimine ($\bar{x} = 1.55$) bildireceklerini, sonra veliye ($\bar{x} = 1.86$) daha sonra ise polise ($\bar{x} = 1.99$) bildireceklerini belirtmişlerdir. En son bildirimde bulunacakları yerin ise okul aile birliği ($\bar{x} = 1.86$) ve diğer ($\bar{x} = 1.56$) seçeneğinin olduğunu görüyoruz. Literatüre bakıldığında araştırma sonuçlarımıza paralel sayılabilecek sonuçların ortaya çıkmış olduğu görülmektedir. Sağır (2013) tarafından yapılan araştırmada öğretmenler ilk olarak bildirimde bulunacakları yer olarak okul yönetimini, en son bildirimde bulunacakları yer olarak da okul aile birliğini belirtmişlerdir. Kürklü (2011) tarafından yapılan araştırmada da ilk sırayı okul yönetimi son sırayı ise okul aile birliği almıştır. Pala (2011) tarafından yapılan araştırmada ise ilk olarak bildirimde bulunacakları yerin okul yönetimi ikinci olarak da Sosyal Hizmetler Müdürlüğü olarak belirtmişlerdir. Sarıbaş (2013) tarafından yapılan araştırmada ise öğretmenler ilk bildirimde bulunacakları yerin sağlık müdürlüğü olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmalarda ortaya çıkan ortak sonuç ilk bildirim yeri olarak okul yönetiminin tercih edilmiş olmasıdır. Bu sonuçtan hareketle olayın ilk intikal edeceği okul yönetimlerinin çocuk ihmal ve istismarı konusunda bir sonraki bildirimde bulunacakları basamağı iyi bilmeleri gerekmektedir. Araştırma bulgularından hareketle en son bildirimde bulunulacak yer konumunda olan okul aile birliğinin tercih edilmesinin sebebi olayın ifşa olması ve meydana gelebilecek zararları engellemek adına tercih edilmiş olabilir.

“İhmal durumlarından herhangi birine müdahale durumunuz nedir?” sorusuna öğretmenler en çok fiziksel ihmale ($\bar{x} = 1.43$) müdahale edeceklerini belirtmişlerdir. Bu konuyu sırasıyla duygusal ihmal ($\bar{x} = 2.15$) ve eğitimsel ihmal ($\bar{x} = 2.42$) takip etmektedir. Fiziksel ihmal belirtilerini diğer ihmal türlerinden daha açık olması öğretmenlerin bu konudaki öncelik sırasını etkilemiş olabilir.

“İstismar türlerinden herhangi birisine müdahale durumunuz nedir?” sorusuna öğretmenler; ilk olarak fiziksel istismara ($\bar{x} = 1.36$) müdahale edeceklerini daha sonra sırasıyla duygusal istismar ($\bar{x} = 1.55$), eğitimsel istismar ($\bar{x} = 2.83$) ve son olarak ekonomik istismara ($\bar{x} = 3.42$) müdahale edeceklerini belirtmişlerdir. Fiziksel istismarın belirtileri diğer istismar türlerine nazaran daha net olduğu için öğretmenlerin ilk müdahale edecekleri istismar çeşidi olmasında etkili olmuş olabilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 315’i (%78.4) çocuk ihmal ve istismarı ile karşılaştıklarında durumu yöneticilerine bildirdiğinde yöneticisi tarafından destekleneceğini, 87’si (%21.6) ise desteklenmeyeceğini düşünmektedir. Literatüre bakıldığında bu konuda yapılan araştırma sonuçlarının birbiriyle tutarlı olduğu görülmektedir. Sağır (2013) tarafından yapılan araştırmada katılımcıların %95.2’si çocuk ihmal ve istismarıyla ilgili bildirimde bulduklarında yöneticilerinin kendilerini destekleyeceğini belirtmiştir. Tugay (2008) tarafından yapılan araştırmada katılımcıların %90’ı, Kürklü (2011) tarafından yapılan araştırmada ise katılımcıların %87.6’sı çocuk ihmal ve istismarı ile karşılaştığında durumu yöneticilerine bildirdiğinde yöneticisi tarafından destekleneceğini belirtmiştir. Araştırma sonuçlarından çıkan ortak sonuç; öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı durumunun meydana gelmesiyle bildirimde bulunmaları halinde okul yönetiminin kendilerini destekleyeceği inancı hâkimdir. Bu

durum çocuk ihmal ve istismarı vakalarının gizli kalmayacağı veya üstü örtülmeyeceği şeklinde yorumlanabilmektedir.

Öğretmenlerin ihmal ve istismar çeşitleri hakkında kendilerini yeterli görüp görmediklerine ilişkin sonuçlar incelendiğinde; öğretmenlerin duygusal istismar ($\bar{x} = 3.09$), cinsel istismar ($\bar{x} = 2.84$) ve duygusal ihmal belirtileri ($\bar{x} = 3.19$) konusunda kendilerini yeterli görüp görmeme konusunda kararsız oldukları ortaya çıkmıştır. Ancak öğretmenlerin fiziksel istismar ($\bar{x} = 3.49$), ekonomik istismar ($\bar{x} = 3.41$), fiziksel ihmal ($\bar{x} = 3.60$) ve eğitimsel ihmal ($\bar{x} = 3.75$) belirtileri konusunda kendilerini yeterli gördükleri ortaya çıkmıştır. Yani öğretmenlerin kendilerini en yeterli hissettiği ihmal ve istismar çeşidinin eğitimsel ihmal olduğu ortaya çıkmıştır. Eğitimsel ihmal belirtileri öğretmenlerin en kolay fark ettikleri ihmal ve istismar çeşididir.

Öğretmenlerin cinsel istismar, duygusal ihmal ve istismar alanında kendilerini yeterli görüp görmeme konusunda kararsız kalmaları bu konulardaki belirtilerin açık ve net olmaması aynı zamanda bu konularda belirtileri tanımlayabilmek için asgari düzeyde bir bilgi düzeyine sahip olmanın gerekliliği etkili olmuş olabilir. Literatüre bakıldığında Sağır (2013) tarafından yapılan araştırmada öğretmenler; en az kendilerini cinsel istismar konusunda yeterli görmektedir. Eğitimsel ihmali ise kendilerini en yeterli gördükleri alan olarak belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin kendilerine yöneltilen ifadelerin hangi tür ihmal ve istismara yönelik olduğu konusunda verdikleri yanıtlara ait sonuçlar incelendiğinde; fiziksel istismarla ilgili tanım ve belirtilere 402 öğretmenin 332'si (%80.1) doğru yanıt vermiştir. Literatürü incelediğimizde Sağır (2013) ve Pala (2011) tarafından yapılan araştırma sonuçları çalışmamızı destekler niteliktedir. Sağır'ın çalışmasında fiziksel istismarın belirtilerini öğretmenlerin %81'i doğru cevap vermiştir. Pala'nın çalışmasında ise araştırmaya katılan öğretmenlerin %47.3'ü doğru cevaplamıştır.

Duygusal ihmalle ilgili verilen tanım ve belirtilere öğretmenlerin 387'si (%96.3) doğru yanıt vermiştir. Literatüre bakıldığında araştırma sonuçlarını destekler bulgulara

ulaşıldığı görülmektedir. Sağır (2013) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin %92.9'u duygusal ihmal ve istismar belirtilerine doğru cevap vermiştir.

Fiziksel ihmal ile ilgili tanım ve belirtilere öğretmenlerin 142'si (%35.3) doğru cevap vermiştir. Literatüre baktığımızda Sağır (2013) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin %61.2'si fiziksel ihmal ile ilgili tanım ve belirtilere doğru cevap verdiğini görüyoruz. İki araştırma sonucunun birbirinden farklı olmasının nedeni olarak Kayseri Milli Eğitim Müdürlüğü ve Rehberlik Araştırma Merkezi'nin öğretmenlere yönelik yapmış oldukları çocuk ihmal ve istismarı seminer ve eğitimleri etkili olmuş olabilir. Çocuk ihmal ve istismarına yönelik olarak gerçekleştirilen eğitim ve seminerler bireylerin bu konuya yönelik farkındalıklarının artmasında önemli bir yer teşkil etmektedir.

Cinsel istismarla ilgili verilen tanım ve belirtilere öğretmenlerin 388'i (%96.5) doğru yanıt vermiştir. Literatüre baktığımızda Sağır (2013) tarafından yapılan çalışmada da benzer bir sonuca ulaşıldığını görüyoruz. Sağır'ın çalışmasında öğretmenlerin %91.4'ü cinsel istismarla ilgili tanım ve belirtilere doğru cevap vermiştir. Birbirini izleyen yakın yıllar içerisinde yapılan çalışmalardan elde edilen bu sonuç bize öğretmenlerin ve bunun da ötesinde kamuoyunun cinsel istismarla ilgili konuya hassasiyetle yaklaştığını göstermiştir. Ayrıca son yıllarda eğitimcilere yönelik yapılan cinsel istismar bilgilendirme çalışmalarının olumlu anlamda sonuçlar doğurduğunu göstermiştir.

Eğitimsel ihmal ile ilgili verilen tanım ve belirtilere öğretmenlerin 384'ü (%95.5) doğru cevap vermiştir. Literatüre baktığımızda Sağır (2013) tarafından yapılan çalışmada ise öğretmenlerin %81'i eğitimsel ihmal ile ilgili tanım ve belirtilere doğru cevap vermiştir. Ekonomik istismar ile ilgili verilen tanım ve belirtilere öğretmenlerin 367'si (%91.3) doğru cevap vermiştir.

Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri ile cinsiyet, medeni durum, anne-baba olma durumu ve sahip olunan çocuk sayısı gibi değişkenleri arasında yapılan istatistiksel analizler sonucunda anlamlı bir fark

bulunmamıştır. Öğretmenlerin sahip olduğu kişisel durumlar onların çocuk ihmal ve istismarına yönelik farkındalık durumlarını etkilememiştir.

Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri ile branşlarına ait sıra ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Farklılığın matematik öğretmenleri ile sınıf öğretmenleri arasında, matematik öğretmenleri ile rehberlik öğretmenleri arasında, sosyal bilgiler öğretmenleri ile rehberlik öğretmenleri arasında, Rehberlik öğretmenleri ile Türkçe öğretmenleri arasında olduğu ortaya çıkmıştır. Rehberlik öğretmenleri ile sınıf öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeylerinin diğerlerine göre daha yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Bu tablo bizlere şunu göstermiştir; ifade edilen branşların lisans düzeyindeki ders içerikleri ve dersleri incelenmiştir. Sınıf öğretmenleri ve rehber öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarına yönelik farkındalık düzeylerinin yüksek olmasındaki temel etkenlerden birinin lisans düzeyinde okutulan derslerin olduğunu söyleyebiliriz. Lisans düzeyinde görülen ilgili dersler rehber öğretmenlerin ve sınıf öğretmenlerin farkındalık düzeylerinin yüksek olmasına katkı sağlamıştır.

Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri ile resmi eğitim alma durumları arasında fark olup olmadığına dair görüşlerine ait sıra ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p<0.05$). Yani öğretmenlerin resmi eğitim almaları öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeylerini artırmaktadır.

Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri ile Çocuk Koruma Kanunu hakkında bilgi sahibi olup olmamaları arasında fark olup olmadığına dair görüşlerine ait sıra ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p<0.05$). Yani öğretmenlerin Çocuk Koruma Kanunu hakkında bilgi sahibi olmaları öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeylerini artırmaktadır.

Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri ile kıdemlerine ait sıra ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Farklılığın 4-6 yıl kıdemli öğretmenler ile 10 yıl ve üzeri kıdemli

öğretmenler arasında, 7-9 yıl kıdemli öğretmenler ile 10 yıl ve üzeri kıdemli öğretmenler arasında olduğu ortaya çıkmıştır. Yani sonuçlara bakıldığında 10 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeylerinin diğerlerine göre daha yüksek olduğunu söylemek mümkündür.

6. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

1. Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusunda lisans döneminde ve sonrasında kapsamlı ve programlı bir eğitime tabi tutulmadıkları aynı zamanda çocuk koruma kanunu hakkında bilgilendirilmedikleri ortaya çıkmıştır.

2. Öğretmenlerin %84.8'i çocuk ihmal ve istismarı konusunda bir eğitime tabi tutulmadıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda yapılan seminer ve eğitimlerin yetersiz olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

3. Öğretmenlerin %48.5'i okulda çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili tartışmaların yapıldığını belirtmiştir.

4. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %89.1'i kanunlara göre çocuk ihmal ve istismarını bildirmekle yükümlü olduğunu belirtirken, vicdanen bildirme yükümlülüğüne sahip olduğunu düşünenlerin oranı ise %99.3'tür.

5. Çocuk ihmal ve istismarının tespit edilmesi durumunda bildirimde bulunulacak yerler arasında birinci sırayı okul yönetimi, ikinci sırayı polis en son sırayı ise okul aile birliği yer almaktadır.

6. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %78.4'ü çocuk ihmal ve istismarıyla ilgili bildirimde bulduklarında yöneticilerinin kendilerini destekleyeceğine inanmaktadır.

7. Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili tanım ve belirtilere verdikleri cevaplar analiz edildiğinde öğretmenlerin bu konuya yönelik farkındalık düzeyleri yüksek çıkmıştır.

8. Öğretmenlerin fiziksel istismar, ekonomik istismar, fiziksel ihmal ve eğitimsel ihmal belirtileri konusunda kendilerini yeterli gördükleri ortaya çıkmıştır. Yani

öğretmenlerin kendilerini en yeterli hissettiği ihmal ve istismar çeşidinin eğitimsel ihmal olduğu ortaya çıkmıştır. Eğitimsel ihmal belirtileri öğretmenlerin en kolay fark ettikleri ihmal ve istismar çeşididir.

9. Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri ile cinsiyet, medeni durum, anne-baba olma durumu ve sahip olunan çocuk sayısı gibi değişkenler arasında yapılan istatistiksel analiz sonuçları incelendiğinde anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığı görülmüştür.

10. Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyinin kıdem ile olan ilişkisi incelendiğinde; kıdem yılı fazla olan öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusunda farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

11. Öğretmenlerin Çocuk Koruma Kanunu ve çocuk ihmal ve istismarıyla ilgili bir eğitim alma durumları ile bu konuya yönelik farkındalık düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Yani öğretmenlerin eğitim alma ve eğitime tabi tutulma durumları çocuk ihmal ve istismarına yönelik farkındalık düzeyini arttırmaktadır.

12. Öğretmenlerin sahip oldukları branş ve çocuk ihmal ve istismarı arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Buna göre çocuk ihmal ve istismarı konusunda farkındalık düzeyi en yüksek olan branşlar rehber öğretmenler ve sınıf öğretmenleridir.

6.2. Öneriler

1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir kısmı daha önce çocuk ihmal ve istismarıyla ilgili bir eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. Bu çerçevede ilk etapta öğretmen adaylarına yönelik olarak lisans düzeyinde çocuk ihmal ve istismarıyla ilgili derslerin müfredata konulması ve şu an öğretmenlik mesleğini yapanlara yönelik olarak da kapsamlı ve programlı hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi gerekmektedir.

2. Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı durumuyla karşılaştıkları anda yapılması gerekenleri, yasal sorumlulukları ve çocuğun bu süreçteki örselenme

durumunun en aza indirilmesi noktasında kapsamlı bir yol haritası konusunda bilgilendirilmeleri son derece önem arz etmektedir.

3. Okullardaki rehber öğretmenlerin belli eğitimlere tabi tutulması ve sonrasında kendi okullarında çocuk ihmal ve istismarı konusunda öğretmen, veli ve öğrencilere seminerler verilmesi sağlanabilir.

4. Çocuk ihmal ve istismarının önlenmesi adına caydırıcı niteliği yüksek cezalar için yasalarda gerekli düzenlemeler yapılabilir.

5. Günümüz medyasının toplumsal bazdaki etki sahası göz önünde bulundurularak yerel ve ulusal çapta, yazılı ve görsel basında çocuk ihmal ve istismarına yönelik olarak belli gün ve saatlerde bilgilendirmeler yapılabilir.

6. Çocuk ihmal ve istismarının önlenmesi için toplumun tüm bileşenleri ortak tavır ve çalışmalarda birlikte hareket edebilmelidir. Bunun için eğitimciler, muhtarlar, imamlar ve sağlık çalışanları bu konuya yönelik olarak gerekli çalışmalara entegre edilmelidirler.

7. 2005 yılında yürürlüğe giren Çocuk Koruma Kanunu revize edilip gerekli düzenlemeler yapılabilir. Aynı zamanda Çocuk Koruma Kanunu hakkında ilgili birim ve kişilere gerekli duyuru ve seminer tarzı bilgilendirme çalışmaları yapılmalıdır.

8. Devlet çocuk ihmal ve istismarını önleme adına denetleme ve izleme mekanizmaları kurabilir ve bunun da ötesinde bu konuya yönelik olarak ulusal eylem planı hayata geçirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Ahioğlu, N. (2004). Yayınlara ve yargı kararlarına göre Türkiye’de çocuk istismarı. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 3(6), 277-286.
- Akar, L. (2013). *Çocuk hakları bağlamında çocuklarda eğitim hakkı*. Yüksek Lisans Tezi. Çağ Üniversitesi. Mersin.
- Akçay, Ő. (2008). *İstanbul Üniversitesi’ne bağlı tıp fakültelerinde çocuk sağlığı ve hastalıkları anabilim dalları ile travma ve acil cerrahi birimlerinde görev yapan son dönem tıpta uzmanlık öğrencilerinin çocuk ihmali ve istismarı konusunda bilgi, deneyim ve davranışlarını belirleme araştırması*. Uzmanlık Tezi. İstanbul Üniversitesi. İstanbul.
- Akyüz, E. (2013). *Çocuk hukuku, çocukların hakları ve korunması*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Aral, N., Gürsoy, F. (2001). Çocuk hakları çerçevesinde çocuk ihmal ve istismarı. *Milli Eğitim Dergisi*, 151(5).
- Atay, M. (2007). *Çocukluk döneminde gelişim. (2. Baskı)*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Ateah, C., Durrant, J. (2005). Maternal use of physical punishment inresponse to child misbehavior. *Implicatrions For Child Abuse And Neglect*, 29, 169-185.
- Avşar, Z., Öğutoğulları E. (2012). Çocuk işçiliği ve çocuk işçiliği mücadele stratejileri. *Sosyal Güvenlik dergisi*, 2(1), 9-40.
- Beebe, B. & Lachmann, F.M. (2005). *Infant research and adult treatment (1st ed.)*. New York: The Analytic Press.
- Belsky, J. (1980). Child maltreatment: An ecologicalintegration. *American Psychologist*. 35, 320-335.
- Bernard Van Leer Vakfı. (2014). *Türkiye’de 0-8 Yaş arası çocuğa yönelik aile içi şiddet araştırması*. İstanbul.

- Beyaztaş, F.Y., Oral, R., Bütün, C., Beyaztaş, A., Büyükkayhan, D. (2009). Fiziksel çocuk istismarı: Dört vakanın sunumu. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 52(15), 75-80.
- Bilginer, Ç., Tural H., Kandil S. (2013). Çocukluk çağı cinsel istismarı: Mağdur ve sanık açısından çok yönlü bakış. *Türkiye Düşünen Adam Dergisi*, 26(1), 55-64.
- Campell, H., Wigglesworth, A. (2005). Child protection in schools: A Survey of the training needs of school teachers. *Public Health*, 107(6), 413-419.
- Celbis, O., Önal, Ç., Özdemir, B., Özdemir, M. (2013). Çocuk istismarı. *Türk Nöroşiruji Dergisi*, 2, 124-127.
- Christian, C., Lavell, J., Dejong, A., Loisel, J., Brenner, L., Joffe, M. (2000). Forensic evidence findings in probubertal victims of sexual assault. *Pediatrics*, 106, 100-104.
- Cicchetti, D., Lynch, M. (1993). Toward an ecological/transactional model of community violence and childmaltreatment for children's development. *Psychiatry*, 56(10), 96-118.
- Cüceloğlu, D. (2006). *İnsan ve davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çoban, A. (2015). *Ebeveyn tutumları*. [Çevrim-içi: <http://www.htanoropsikiyatri.com/ebeveyntutumalrı.html>(04.02.2015)], Erişim tarihi: 10 Aralık 2017.
- Dereobalı, N., Karadağ, S., Sönmez, S. (2013). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin çocuk istismarı, ihmali, şiddet ve eğitimcilerin rolü konusundaki görüşleri. *Ege Dergisi*. 1(14), 50-66.
- DİSK Araştırma Enstitüsü. (2013). *Çocuk işçiliği raporu*. Ankara.
- Ebert, M., Loosen, P., Nurcombe, B. (2003). *Current psikiyatri tedavi*. Ankara: Güneş.
- Erol, D. (2007). *Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin çocuklardaki fiziksel istismar belirtilerine ilişkin farkındalıkları (Eskişehir İl*

Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Ersanlı K., Yılmaz M., Özcan K. (2013). Algılanan duygusal istismar ölçeği (ADİÖ): geçerlik ve güvenirlik çalışması. *On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Samsun.

Farran, B. (2004). *Predictors of academic procrastination college students*. Unpublished Doctoral Dissertation. Fordham University. ABD

Ferrari, J. R., Johnson, J. L. And McCown, W. G. (1995). *Procrastination and task avoidance: theory, research, and treatment*. New York: Plenum Press.

Fieguth, A., Günther, D., Kleemann, WJ., Tröger, HD. (2002). Lethal child neglect. *Forensic Sci. Int.* 130(1), 8-12.

Field, T. (1994). The effects of mother's physical and emotional unavailability on emotion regulation. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 59(2-3), 208-227.

Finkelhor, D. (1994). Current information on the scope and nature of child sexual abuse. *The Future Of Children*, 4, 31-53.

Gander, M.J., Gardiner, H.W. (1998). *Çocuk ve ergen gelişimi*. İstanbul: Pegem Yayıncılık.

Garbarino, J., Gilliam, G. (1980). *Understanding abusive families*. Lexington, MA: Lexington Press.

Garland, A., Houger, R., Huang. M., Lau, K., Yeh, M. (2006). Racial variation in self-labeled child abuse and associated internalizing symptoms among adolescents who are high risk. *Child Maltreatment*. 11(2), 168-181.

Genç Hayat Vakfı, (2012). *Çocukların ev içinde yaşadıkları şiddet araştırması*. (1. Baskı). İstanbul: Genç Hayat Yayınları.

- Giardiano, AP., Christian, CW., Giardiano, ER. (1997). A practical guide to the evaluation of child physical abuse and neglect. *Sage Pub, London*.
- Gölge, Z., Hamzaoğlu, N., Türk, B. (2012). Sağlık çalışanlarının çocuk istismarı ve ihmali konusundaki farkındalık düzeylerinin ölçülmesi. *Adli Tıp Dergisi*, 26(2), 25-30.
- Green, A. (1996). Child sexual abuse and incest. *Child and Adolescent Psychiatry*, 2, 1041-1048.
- Güner İ.Ş., Güner Ş., Şahan M.H. (2013). Çocuklarda sosyal ve medikal bir problem; istismar. *Van Tıp Dergisi*, 17(3), 108-111.
- İnsan Hakları Derneği. (2008). *Çocuk ihmali ve istismarını önleme öğretmenler ve aileler için eğitim kılavuzu*. Ankara: Berkay Yayıncılık.
- Jessee, S. (1995). Orofacial manifestations of child abuse and neglect. *Am Form Physician*, 52(15), 320-350.
- Johnson, C.F. (1990). Abuse and neglect of children. *Nelson Textbook of Pediatrics*.
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (12. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kaya, S. (2011). *Öğretmen adaylarının çocuk hakları ile ilgili görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Afyon.
- Kenny, M. (2004). Teachers attitudes toward and knowledge of child maltreatment. *Child Abuse And Neglect*, 28, 1311-1319.
- Kepenekçi, K.Y., Nayır, F. (2012). Çocukların ana babaları tarafından istismar ve ihmaline ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *International Journal of Social Science*, 5(7), 437-455.

- Kocaer, Ü. (2006). *Hekim ve hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalık düzeyleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Koçak, U., Alpaslan, H. (2015). Cinsel istismara çocuk ve ergenlerin sosyodemografik özellikleri ve ruhsal değerlendirmesi. *Adli Tıp Bülteni*, 20(1), 27-33.
- Korkmazlar, O.Ü., Engin,P., Büyükyazıcı, Z. (2010). Türkiye’de çocuk istismarı ve aile içi şiddet araştırması. TNS Piar, [Çevrim-içi: www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/cocuk-istismari-raporu-tr.pdf.] Erişim tarihi: 25 Haziran 2016.
- Kürklü, A. (2011). *Öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalık düzeyleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Afyon.
- Mash, E., Leif, T. (1981). *Behavioral assesment of child hood disorders child abuse*. New York: The Guilford Press.
- Mennin, D.S., Holaway, R.M., Fresco, D.M., Moore, M.T. & Heimberg, R.G. (2007). Delineating components of emotion and dysregulation in anxiety and mood psychopathology. *Behavior Therapy*, 38, 284-302.
- Mccrae, R.R., Costa, P.T. (1991). Adding liebe and arbeit: The full five-factor model and well-being. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 17, 227–232.
- Mian, M. (2005). World report on violence and health: What it means for children and pediatricians. *The Journal Of Pediatrics*, 145, 14-19.
- Miler, J.A. (2002). *Çocuklarda depresyon*. Çeviren: Müjde, I. İstanbul: Özgür Yayıncılık.
- Mommen, D., Kolko, D., Pilkonis, P. (2002). Negative affect and parental aggression in child physical abuse. *Child Abuse and Neglect*, 26(4), 407-427.

- Morgan, B. (2012). *Correlantions between the child abuse potential inventory and MMPI-2-RF in sample of court-referedparents*. Master Thesis, Western Carolina University, Usa.
- Neigh, G., Gilespe, C. (2009). Trauma violence and abuse. *Neurobiological Toll Of Child Abuse And Neglect*. 10(4), 389-410.
- Okoza, J., Alude, O, Ojuga, A. (2011). Sex and clars of secondary school students in experiencing emotional abuse bytrachers in edo state. *Pertanilca Journal Soc. Sci. And Hum*, 19(2), 385-392.
- Olive, MF., Collins, C., Levitt, P. (2007). Child abuse and stress disorders. *Infobase Publishing*.
- Onat, G., Dinç, H., Günaydın, S., Uğurlu, F. (2015). Çocukluk döneminde yaşanan ihmal veya istismarın benlik saygısına etkisinin incelenmesi. Doi:10.17681/hsp.61140.
- Osan, F. (2009). *Çalışan çocukların istismarı: Mobilya işkolu örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ovayolu, N., Uçan, Ö., Serindağ, S. (2007). Çocuklarda cinsel istismar ve etkileri. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*. 2(4), 50-75.
- Özmen, S.K. (2004). Aile içinde öfke ve saldırganlığın yansımaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 27-39.
- Pala, B. (2011). *Geleceğin öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri*. Tıpta Uzmanlık Tezi. Eskişehir Gazi Osman Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Pişi, D. (2013). *İstismar ve ihmale uğrayan çocukların psikososyal özellikleri*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Reece, R.M. (1997). Backround considerations in child maltreatment. *Child maltreatment*, 666-708.

- Sağır, M. (2013). *Okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik görüşleri ve farkındalık düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Sarıbaş, A. (2013). *Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarına yönelik farkındalıklarının belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Schore, A. (2003). *Affect dys regulation and disorders of the self* (1st ed.). New York: Norton.
- Smith, C. A. (2005), Adlescent, matreatment and its impact on young adult antisocial behavior. *Child Abuse Neglect*. 10(29), 1099-1199.
- Sokullu, F. (2013), İstismar mağduru çocukların suç sonrası sorunları ve hukuksal korunmaları. *Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 19-25.
- Steir, M., Leventha, M., Berg, A. (1993). Are children born to young mothers at increased risk of maltreatment? *Pediatrics*, 91, 642-648.
- Sullivan, K. (2002). *Baskı altındaki çocuklar*. Çev: Sermin CAN, İstanbul: Kariyer Yayıncılık.
- Şimşek, S., Cenkseven, F. (2011). *Ergenlerde davranış problemlerinin, anne-babadan ve öğretmenlerden algılanan duygusal istismar açısından incelenmesi*. İlköğretim Online, 10(3), 1124-1137, [Çevrim-içi: <http://ilkogretim-online.org.tr>] Erişim tarihi: 10 Aralık 2017.
- Taner, Y., Gökler, B., (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: Psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35(4), 82-86.
- Tıraşçı, Y., Gören, S. (2007). Çocuk istismarı ve ihmali. *Dicle Tıp Dergisi*. 1, 70-74.
- Tower, C. (2005). *Understanding child abuse and neglect*. Usa: Pearson Education, Inc.

- Tugay, D. (2006). *Öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalık düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Turanlı, K. (2004). *Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi çerçevesinde çocuğun sömürüden korunma hakkı*. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Turton, J. (2008). *Child abuse, gender and society. First published*. New York: Routledge Taylor and Francis Group.
- Türk Ceza Kanunu. (2015). www.adalet.gov.tr. (20 Ağustos 2016).
- Ural, B., Özteke, N. (2007). *Okulda zorbalık*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Ünal, F. (2008). Ailede çocuk istismarı ve ihmali. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(1), 30-39.
- Walsh, K., Bridgstock, R., Farrell, A., Schweitzer, R. (2005). Critical factors in teachers detecting and reporting child abuse and neglect implications for practice. *Queensland University of Technology, Queensland*.
- Yalçın, N. (2011). *Türkiye’ de çocuk istismarı ve çözüm önerileri*. Yüksek lisans tezi. Beykent Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yaşar, M., Şenol, B., Akyol, T. (2015). *Öğretmen adaylarının çocuğa yönelik cinsel istismar tutumlarının incelenmesi*. Uluslararası Katılımlı 3. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi. 12.05.2015.
- Yaşar, Z.F. Akduman, G. (2007). Çocuk ihmali-istismarı ve adli diş hekimliği. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 6(5), 23-28.
- Yates, A. (1982). Legal issues in psychological abuse of children. *Clin Pediatr*. 21(5), 587-590.

- Yolcu, H. (2008). İstismara uğramış çocuğa eğitim ortamında yaklaşım: Rehber öğretmenin rolü. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*. 7(25), 62-92.
- Yüksel, H., Yüksel, M. (2013). Çocuk ihmali ve istismarı bağlamında Türkiye’de çocuk gelinler gerçeği. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 5(2), 15-24.
- Zastrow, C. (2014). *Sosyal hizmete giriş*. Ed: Çiftçi., D. Ankara: Nika Yayın Evi.
- Zlontick, C., Snea, MT., Pearlstein, T., Simpson, E., Costello, E., Begin, A. (1996). The relationship between dissociative symptoms, alexithymia, impulsivity, sexual abuse and self-mutilation. *Comprehensive Psychiatry*. 37(1), 12-16.
- Zoroğlu, S., Tüzün, Ü., Şar, V., Öztürk, M., Kora, E., Alkaynak, B. (2001). Çocukluk dönemi istismar ve ihmalinin olası sonuçları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2(2), 69-78.

EKLER

**EK-1 ÖĞRETMENLERİN ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARINA YÖNELİK
FARKINDALIK DÜZEYLERİNİ DEĞERLENDİRME ANKETİ**

Değerli Katılımcı;

Milli Eğitim Bakanlığı Van Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı okullarda çalışan öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarına yönelik farkındalık düzeylerini değerlendirmek amacı ile yapılan bu ankette kimliğinizi ortaya çıkaracak sorular bulunmamaktadır. Verilen bütün yanıtlar sadece anketi yapan araştırmacı tarafından bilinecektir. Bu anketi doldurmakla herhangi bir yasal yükümlülük altına kesinlikle girilmeyecektir.

Yoğun iş programınız arasında bu ankete zaman ayırıp soruları dikkatle yanıtladığınız için teşekkür ederim.

Fadıl KARAKOÇ

Cinsiyetiniz: Kadın Erkek

Medeni Durumunuz: Evli Bekâr Boşanmış

Kıdeminiz: 0-3 yıl 3-6 yıl 7-9 yıl 10+

Branşınız	Yaşınız	Çocuğunuz var mı? Varsa sayısı?	Ortaokul ve lisede nerede kaldınız?	Annenizin eğitim durumu?	Babanızın eğitim durumu?	Çocukluğunuzu nerede geçirdiniz?
☐ Sınıf öğ. ☐ Matematik ☐ Sosyal ☐ Türkçe ☐ Rehberlik	☐ 20-29 ☐ 30-39 ☐ 40-49 ☐ 50-59 ☐ 60+	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4+	☐ Ev ☐ Yurt ☐ Diğer	☐ ilkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Lisans ☐ Lisansüstü	☐ ilkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Lisans ☐ Lisansüstü	☐ Köy ☐ Kasaba ☐ İlçe ☐ Şehir

2. Öğretmenlik mesleğini isteyerek mi seçtiniz?

Evet Hayır

3. Branşınızı isteyerek mi seçtiniz?

Evet Hayır

4. Mezun olduğunuz fakülte?

Eğitim fakültesi Fen-edebiyat fakültesi Edebiyat fakültesi Diğer

5. Daha önce hiç çocuk istismarı ve ihmali hakkında resmi bir eğitim aldınız mı?
Evet Hayır

6. Okulunuzda çocuk ihmali ve istismarı ile ilgili tartışmalar yapılıyor mu?
Evet Hayır

7. Çocuk koruma kanunu hakkında bilgilendirildiniz mi?
Evet Hayır

8. Kanunlara göre çocuk ihmal ve istismarı şüphesini bildirmek zorunda mısınız?
Evet Hayır

9. 8. Soruya cevabınız hayır ise neden bildirim yapmazsınız? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).

- Sosyal servislerin konuyla ilgilenmeyeceğini düşündüğüm için.
- Sorunu kendim daha iyi çözebileceğimi düşündüğüm için.
- Konu ile uğraşmak istemediğim için.
- Yasal süreçlere ait bilgim olmadığı için.
- Çocuğu şimdiki bulunduğu durumdan daha kötü bir duruma sokacağıma korktuğum için.
- Konuya ait yetersiz kanıt olduğu için.
- Şüpheler doğru çıkarsa çocuğun ailesinden ayrılacağını düşündüğüm için.
- Diğer

10. Vicdani anlamda çocuk ihmal ve istismarı şüphesini bildirmekten sorumlu olduğunuzu düşünüyor musunuz?
Evet Hayır

11. Çocuk ihmal ve istismarı durumunu tespit ettiğinizde öncelikle kime bildirirsiniz? Lütfen sizin için öncelikli madde ne ise, 1-8 arası numaralandırarak devam ediniz.

Maddeler	Önem sırası
Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'ne bildirim	
Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bildirim	
Sağlık Müdürlüğü'ne bildirim	
Okul Aile Birliği'ne bildirim	
Polise bildirim	
Okul yönetimine bildirim	
Veliye bildirim	
Diğer	

12. Aşağıdaki ihmal veya istismar çeşitlerinden herhangi birine müdahale durumunuz nedir? Lütfen sizin için en önemli madde ne ise, o maddenin yanındaki sütuna 1 yazınız. Daha sonra önem sırasına göre 1-3 arası numaralandırmaya devam ediniz.

Maddeler	Önem sırası
Fiziksel ihmal	
Duygusal ihmal	
Eğitimsel ihmal	

Maddeler	Önem sırası
Fiziksel istismar	
Duygusal istismar	
Eğitimsel istismar	
Ekonomik istismar	

13. Sizce çocuk ihmal ve ya istismarı ile ilgili bildirimde bulunduğunuz yöneticiniz sizi destekler mi?

Evet

Hayır

Aşağıdaki ihmal ve istismar çeşitleri konusunda kendinizi yeterli görme durumunuzu belirtiniz? Kendinizi kesinlikle yeterli görüyorsanız “5”, kesinlikle yeterli görmüyorsanız “1”, kesinlik derecesinde bir görüşünüz yoksa size göre “2”, “3”, “4” dereceleri ile değerlendirebilirsiniz.

14. Fiziksel istismarın belirtileri konusunda kendimi yeterli görmekteyim?

1 2 3 4 5

15. Duygusal istismarın belirtileri konusunda kendimi yeterli görmekteyim?

1 2 3 4 5

16. Cinsel istismarın belirtileri konusunda kendimi yeterli görmekteyim?

1 2 3 4 5

17. Ekonomik istismarın belirtileri konusunda kendimi yeterli görmekteyim?

1 2 3 4 5

18. Fiziksel ihmalin belirtileri konusunda kendimi yeterli görmekteyim?

1 2 3 4 5

19. Duygusal ihmalin belirtileri konusunda kendimi yeterli görmekteyim?

1 2 3 4 5

20. Eğitimsel ihmalin belirtileri konusunda kendimi yeterli görmekteyim?

1 2 3 4 5

Aşağıda verilen tanım ve belirtileri inceleyerek uygun ihmal ve istismar tanım seçeneğini işaretleyiniz.

Lütfen tanım ve belirtilere en uygun olan sadece bir seçeneği işaretleyiniz.

21. Çocuğun kaza dışı hasar görmesi ya da fiziksel olarak cezalandırılması olarak tanımlanmaktadır. Bu hasar durumu hafif, ağır ya da öldürücü olabilmektedir.

Belirtileri; baldır ve bacaklarda morluk, çok sayıda sigara yanıkları, el izi, ebeveynin tutarsız öyküleri, tedaviye başvuruda izah edilmeyen gecikmeler, ebeveynde ve bakıcılarda düşmanca davranışlar.

Sizce bu belirtiler aşağıdakilerden hangisi ile tanımlanmaktadır?

Fiziksel ihmal Fiziksel istismar Duygusal istismar Cinsel istismar

22. Çocuğa yeterli sevgi gösterememe, aşırı koruma, aşırı hoşgörü, tehdit edici şekilde davranma, çocuğu reddetme, çocuğa sürekli sözel saldırıda bulunma ve ya çocuğun korkutulması, aşağılanması ve ilgide tutarsızlık gibi faktörler olarak tanımlanır.

Sizce bu belirtiler aşağıdakilerden hangisi ile tanımlanmaktadır?

Fiziksel ihmal Duygusal ihmal ve istismar Eğitimsel ihmal Cinsel istismar

23. Çocuğun başkaları tarafından yaşam için gerekli olan beslenme, tıbbi bakım, giyim ve korunma gibi temel ihtiyaçlardan yoksun bırakılması ve bunların sağlanmaması durumu olarak ifade edilmektedir. Belirtiler; gelişme gerilikleri, davranış bozuklukları, beslenmenin yetersiz görüldüğü solgun ve zayıf yapı, kirli ve uygunsuz giyecekler.

Sizce bu belirtiler aşağıdakilerden hangisi ile tanımlanmaktadır?

Fiziksel ihmal Duygusal ihmal ve istismar Eğitimsel ihmal
 Cinsel istismar Ekonomik istismar

24. Yetişkinlerin cinsel çıkarları doğrultusunda çocuğun kullanılması olarak tanımlanır. Belirtileri; açıklaması olmayan ağzı, dudak ve genital bölgelerde ağrı, şişme, kızarma, kanama v.b rahatsızlıklar.

Sizce bu belirtiler aşağıdakilerden hangisi ile tanımlanmaktadır?

Fiziksel ihmal Duygusal ihmal ve istismar Eğitimsel ihmal
 Cinsel istismar Ekonomik istismar

25. Çocuğun zorunlu eğitim çağı gelmesine rağmen okula gönderilmemesi olarak tanımlanır. Belirtiler; okula devamlılığın sağlanmaması, eğitim başarısı için gerekli ihtiyaçların karşılanmaması ve gerekli desteğin sağlanmaması.

Sizce bu belirtiler aşağıdakilerden hangisi ile tanımlanmaktadır?

Fiziksel ihmal Duygusal ihmal ve istismar Eğitimsel ihmal
 Cinsel istismar Ekonomik istismar

26. Çocuğun fiziksel ve zihinsel gelişimini olumsuz etkileyen, yaşı ve gücü ile orantılı olmayan işlerde ucuz emek olarak çalıştırılmasıdır. Belirtileri; 18 yaşın altında olmasına rağmen çalışmaya zorlanması.

Sizce bu belirtiler aşağıdakilerden hangisi ile tanımlanmaktadır?

- Fiziksel ihmal Duygusal ihmal ve istismar Eğitimsel ihmal
 Cinsel istismar Ekonomik istismar

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Fadıl KARAKOÇ

Doğum Yeri ve Tarihi : 01.06.1990

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Samsun On Dokuz Mayıs Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrenimi : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Bildiği Yabancı Diller :

Bilimsel Faaliyetler : Çocuk Hakları, Disiplinler Arası İstismar ve İhmal.

İş Deneyimi

Stajlar :

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar : Van Rehberlik Araştırma Merkezi

İletişim

E-Posta Adresi : karakoc_mpal@hotmail.com